

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 73

БЕРЕЗЕНЬ • MARZ 2021 • Nr. 6 (3058)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

НА МНОГАЯ І БЛАГАЯ ЛІТА, ВАШЕ БЛАЖЕНСТВО!

З великою радістю вітаємо Патріарха Святослава з нагоди 10-ої річниці обрання на цей почесний і відповідальний уряд. 10 років тому Господь покликав Вас до служіння народу, який понад тисячу років тому отримав Хрещення у водах Дніпра. Дякуємо за Боже Слово, яким засіваєте глибоко, з натхненням, яким запалюєте, аби творити для Бога і України. За заступництвом Богородиці молимося про Боже благословення для Вас, наших єпископів, священників, ченців та черниць і всьому українському народу.

Редакція «Християнського голосу»

Ключові теми промов Папи до мусульман
Стор. 2

«Наша Церква має лише ті права в Україні, які ще колись надав був Горбачов»

Стор. 3

«Досвід підпілля УГКЦ є якорем, здатним тримати нас серед сучасного моря викликів»

Стор. 4

«Боже мій, Боже мій, чому ти мене покинув?» (Матвій, XXVII, 46) **Стор. 6**

Короткі **Стор. 6**

Пастки, у які може потрапити той, хто молиться **Стор. 8**

Думи мої... Теорія відра з крабами **Стор. 8**

Антарктида за фунт. Музей у доважок до станції **Стор. 9**

День пам'яті преподобного Олексія, чоловіка Божого **Стор. 13**

Вартість мовчанки **Стор. 14**

Про два невідомі листи Леоніда Фьодорова до Митрополита Андрея **Стор. 15**

Ступити на дорогу братерства (11) **Стор. 18**

Як християнину пережити втрату близьких? **Стор. 19**

Дитино, дякую, що захищаєш **Стор. 20**

ІНТРОНІЗАЦІЯ НОВОГО АПОСТОЛЬСЬКОГО ЕКЗАРХА В РЕЖИМІ ОНЛАЙН – ЗАКЛИК!

Високопреосвященні та Преосвященні Владики,
всесвітліші та всечесніші отці, преподобні сестри,
дорогі у Христі вірні, вельмишановні пані та панове,
представники держави та Церкви –

Слава Ісусу Христу!

Дорогі в Христі, як вже було повідомлено раніше, Святіший Отець Папа Франциск 18.02.2021 року прийняв зречення Апостольського Екзарха Преосвященного Єпископа Петра Крика, на підставі досягнення канонічного віку емерита та призначив третім Апостольським Екзархом для українців-католиків візантійського обряду в Німеччині та Скандинавії Преосвященного Владика Богдана Дзюраха, куріяльного єпископа Києво-Галицького та Секретаря Синоду Єпископів УГКЦ.

За попередньою домовленістю та з огляду на пандемічну ситуацію, урочисте введення новопризначеного Екзарха на єпископський престіл Апостольського Екзархату відбудеться 18-го квітня 2021 року о 10:00 год. в Катедральному храмі Покрова Пресвятої Богородиці та Св. апостола Андрія Первозваного в Мюнхені виключно в режимі онлайн за участі безпосередніх учасників канонічного перейняття уряду та окремих представників Церкви та державної влади.

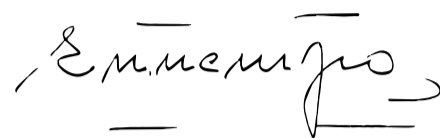
На жаль, актуальні карантинні обмеження не дають нам змоги спільно та урочисто розділити цей історично важливий день так, як Свята Церква це зазвичай робить – в спільній, живій присутності духовенства та вірних, творячи єдине Тіло Христове! Через це наполегливо прошу всіх Вас: священників Апостольського Екзархату, наших вірних в Німеччині та Скандинавії, а також вельмишановних та високоповажних гостей та друзів Апостольського Екзархату, утриматись від особистої присутності в день інтронізації та єднатись з новопризначеним Екзархом духовно за допомогою засобів комунікацій. Відповідне посилання для участі онлайн буде своєчасно розміщене на офіційному сайті Апостольського Екзархату (www.ukrainische-kirche.de).

Ваші письмові побажання та привітання радо

вітаємо та ласкаво просимо надсилати їх до Канцелярії Апостольського Екзархату.

Нагода особисто привітати нового Апостольського Екзарха буде після завершення карантинних обмежень, діючих в країні.

**З вдячністю та надією на Ваше виrozumіння,
з архиєрейським благословенням –**

**єпископ ПЕТРО КРИК,
Апостольський Адміністратор та голова Оргкомітету;
о. Андрій Дмитрик, канцлер Апостольської екзархії
Мюнхен, 09.03.2021 р.**

XI

КЛЮЧОВІ ТЕМИ ПРОМОВ ПАПИ ДО МУСУЛЬМАН

Братерство сильніше від братовбивства – говорив Папа Франциск в м. Мосул. Перед літургією Папа ознайомився із свідченнями багатьох християнських родин, виселених з домівок. Папа вислухав також розповіді про спільне життя християн та мусульман після повернення до знищеного міста. (Текст: WP Вядомосьці; с-на: ПАП)

У своїй редакційній колонці Редакційний директор Дикастерії у справах комунікації Святого Престолу Андреа Торнієллі коментує промови Папи Франциска, звернені до представників ісламу під час його візитів до трьох різних країн, включаючи останню подорож до Іраку.

«Три важливі промови Папи Франциска щодо міжрелігійного діалогу, зокрема, з ісламом, пронизані червоною ниткою. Це вчення, що пропонує дорожню карту з трьома основними орієнтирами: роль релігії в наших суспільствах, критерій справжньої релігійності та конкретний шлях для того, аби прямувати вперед як брати і будувати мир», – пише Андреа Торнієллі у своїй редакційній колонці, в якій аналізує три промови Святішого Отця, з якими він звернувся

до мусульман під час трьох різних Апостольських подорожей: до Азербайджану в 2016 році, до Єгипту в 2017 році та до Іраку, що завершилася 09 березня 2021 року.

У першій промові Глава Католицької Церкви звертався до азербайджанських шиїтів, а також до інших релігійних спільнот країни, друга була адресована, в основному, єгипетським мусульманам-сунітам і, врешті, третя – ширшій міжрелігійній аудиторії, що включала християн та представників древніх месопотамських релігій, але більшість становили у ній мусульмани.

Коментуючи зміст цих промов, Торнієллі зазначає, що Папа Франциск не пропонує забути про відмінності та ідентичність, аби все зрівняти, а закликає «бути вірними власній релігійній ідентичності, щоб відкинути будь-яке визискування релігії, спрямоване на розпалення ненависті, поділів, тероризму, дискримінацію, засвідчуючи, водночас, у дедалі секуляризованих суспільствах, що нам потрібен Бог».

В БАКУ

Редакційний директор Дикастерії у справах комунікації пригадує, що під час своєї промови в Баку Святіший Отець вказав на «велике завдання» релігій, яке полягає в тому, аби «супроводжувати людей у пошуку сенсу життя, допомагаючи їм зрозуміти, що обмежені можливості людини і блага цього світу ніколи не повинні ставати абсолютними».

В КАЇРІ

У Каїрі, виступаючи на Міжнародній мирній конференції, яку ініціював Великий Імам Ахмад Аль-Таїб, наступник святого Петра зазначив, що гора Синай «нагадує нам насамперед про те, що справжній завіт на землі не може ігнорувати небо, що людство не може претендувати на те, аби зустрічатися в мирі, виключаючи з обрію Бога, і не може також піднятися на гору, аби заволодіти Богом». За словами автора редакційної колонки, це послання є дуже актуальним в контексті сучасного суспільства, в якому, з одного боку, існують тенденції обмежити релігію до приватної сфери, не визнаючи її як суттєвий вимір людини і суспільства, а з іншого – недоречно змішання між релігійною та політичною сферами.

У цьому ж виступі Папа закликав релігійних лідерів викривати насильство, що маскується під побожністю, та «засуджувати порушення проти людської гідності та проти прав людини, розвінчувати будь-які спроби виправдати різні форми ненависті в ім'я релігії та засуджувати їх як ідолопоклонницьку фальсифікацію Бога».

В УРІ

У суботу, 06 березня 2021 р., в Урі, Глава Католицької Церкви нагадав, що, якщо людина «витісняє Бога, то, врешті-решт, поклоняється земним речам». Папа закликав усіх підняти погляд до неба, зазначаючи, що «справжня релігійність» – це поклоніння Богові та любов до ближнього.

Андреа Торніеллі нагадує, що в Баку Святіший Отець висвітлював завдання релігій допомагати «розпізнавати добро та втілювати його через діла, молитву та працю над собою». Релігії, як підкреслив Папа, покликані будувати культуру зустрічі й миру на основі терпеливості, розуміння, покірних і конкретних кроків».

Повертаючись до промови в Каїрі, автор редакційної колонки пригадує слова Папи про те, що «жодне насильницьке підбурювання не гарантуватиме миру» і що «для запобігання конфліктам і побудови миру потрібно трудитися задля усунення ситуацій бідності й експлуатації, бо там найлегше приживається екстремізм».

Подібні слова прозвучали з уст Наступника святого Петра також і в Урі: «Не буде миру без ділення та прийняття, без справедливості, яка забезпечує рівність та розвиток для всіх, починаючи від найуразливіших. Миру не буде, якщо народи не простягнуть руку іншим народам».

«Отже, три папські промови, – підсумовує Андреа Торніеллі, – вказують на роль, яку сьогодні відіграє релігійність у світі, де панує споживацтво та неприйняття священного, і де існують тенденції витіснити віру в приватну сферу». Справжня релігійність, до якої закликає Папа Франциск, ніколи не відокремлює поклоніння Богові від любові до братів і сестер. Святіший Отець, як зазначається в редакційній колонці, вказує на спосіб, у який релігії можуть сприяти добру суспільства: вони повинні трудитися задля миру та відповідати на конкретні виклики та потреби найменших, бідних і беззахисних. «Це пропозиція прямувати пліч-о-пліч, "усі – брати", аби бути ремісниками миру та справедливості, не зважаючи на відмінності, у пошані до ідентичності кожного», – підкреслює Андреа Торніеллі.

На завершення він пригадує про приклад такого братерства, на який вказав Папа Франциск у своїй промові в Урі, коментуючи свідчення іракині Рафи – представниці релігійної меншини мандеїв. Жінка розповіла про героїчний вчинок одного чоловіка з їхньої спільноти, що загинув, намагаючись врятувати сім'ю свого сусіда-мусульманина.

Світлана Духович, Новини Ватикану

XI

«НАША ЦЕРКВА МАЄ ЛИШЕ ТІ ПРАВА В УКРАЇНІ, ЯКІ ЩЕ КОЛИСЬ НАДАВ БУВ ГОРБАЧОВ»

Учасники псевдособору на балконі митрополичих палат напроти церкви св. Юра – кадр з совєтського пропагандивного фільму, диктор в цей момент читає: «Настало велике церковно-історичне свято, свято перемоги Російської Православної Церкви над гордим і властолюбним папським Ватиканом».

◀ Львів, 08.03.1946 р.

«До сьогодні правовий статус УГКЦ в незалежній Україні окреслений лише тими правами, які ми отримали за часів тодішнього президента Радянського Союзу Михайла Горбачова. Тобто ми маємо сьогодні право лише реєструвати свої громади». Таку позицію висловив Отець і Глава Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Святослав під час Міжнародної конференції «"Львівський собор" 1946 року: історичні обставини та сучасні оцінки».

Предстоятель відзначив, що не було процесу реабілітації нашої Церкви, не було чітких правових актів з боку Української Держави, що б симетрично заперечили Львівський псевдособор 1946 року, під час якого було ліквідовано УГКЦ.

«Навіть більше, донедавна, а саме за часів президента Віктора Януковича, були спроби узаконити па-

ралельні фейкові греко-католицькі структури, проти чого ми мусіли боротися. Тож нам ще багато належить зробити, аби завдана нам несправедливість, яка була нам завданою, могла бути виправленою», – наголосив Блаженніший Святослав.

Львівський псевдособор 1946 року не був собором. «Найкраще про Львівський "собор" сказав патріарх Йосиф – "невдала імпреза"».

Глава Церкви вкотре підкреслив, що Львівський псевдособор 1946 року не був собором. «Найкраще про Львівський "собор" сказав патріарх Йосиф – "невдала імпреза"», – додав він. На думку Глави УГКЦ, сьогодні дослідження згадування цієї події і дослідження історичної правди є дуже важливе для всіх, а також для Російської Православної Церкви.

«Сьогоднішня конференція і плід наукової праці дуже важливий між православними Церквами різних юрисдикцій в Україні і між Українською Греко-Католицькою Церквою. Тому що ми справді сьогодні відчуваємо, що Київська митрополія чи її унійна частина, чи частина, яка не підтримала Берестейського єднання, своєю материнською Церквою вважає древню Церкву Константинополя. Навіть з огляду на ті події, які сьогодні історики зачепили своїм дослідженням, у нас є дуже багато спільного. І ця ідея колись єдиної Київської, а сьогодні, на жаль, конфесіоналізованої і поділеної, як на мене, з одного боку, є гірким фактом,

а з другого – показує, що ми маємо спільне коріння», – сказав Предстоятель.

Блаженніший Святослав запевнив, що УГКЦ хоче шукати дорогу, щоб будувати єдність між нашими Церквами і рухатися вперед. Тому пізнати правду, хоч якою б гіркою вона не була, є дуже важливо.

«Метою УГКЦ не є когось засуджувати сьогодні чи комусь щось закидати. Ми пам'ятаємо, вивчаємо історію, щоб запобігати, щоб ніколи подібні злочини не повторилися», – резюмував Предстоятель.

**Департамент
інформації УГКЦ**

XI

«ДОСВІД ПІДПІЛЛЯ УГКЦ Є ЯКОРЕМ, ЗДАТНИМ ТРИМАТИ НАС СЕРЕД СУЧАСНОГО МОРЯ ВИКЛИКІВ»

Цьогоріч виповнюється 75 років з часу проведення сумнозвісного Львівського псевдособору – спроби радянської влади ліквідувати УГКЦ, відірвавши Галицьку митрополію від єдності з Римською Церквою і приєднавши її до Московського патріархату.

За подіями, які розгорнулися у Львові у березні 1946 року, послідувала хвиля насильства з боку окупаційної влади: арешти, тортури, вбивства, довготривалі ув'язнення і заслання. Та в той же час переслідування супроводжувалися героїчним свідченням віри тисяч українських греко-католиків.

Про ці свідчення і плекання пам'яті про них ми поговорили з істориком Іриною Драгуцак – учасницею заснованої у Тернополі ініціативи Центр дослідження історії УГКЦ, що спеціалізується на вивченні і популяризації спадщини катакомбної Церкви.

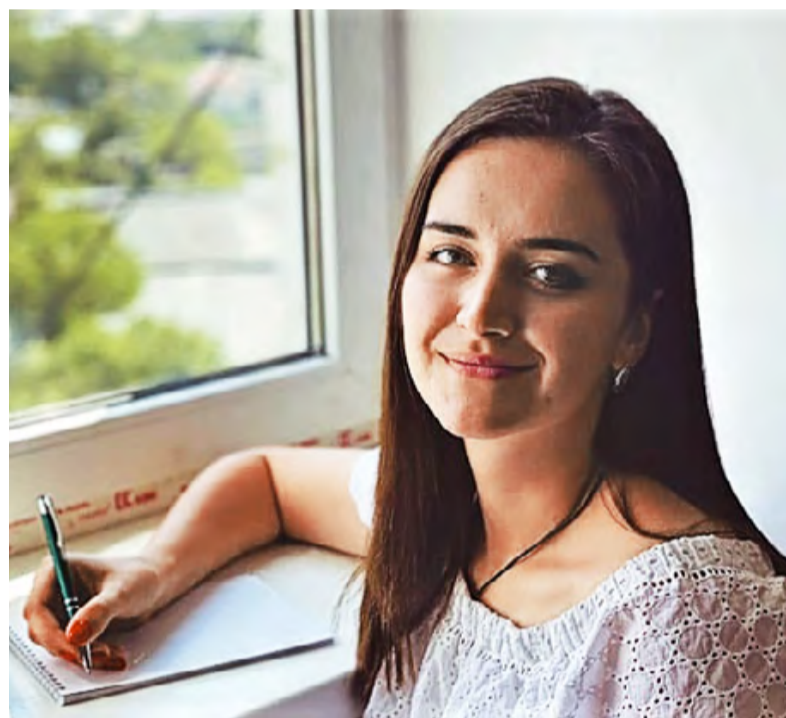
►► **Перш за все розкажіть історію істориків: як і за яких обставин виник ЦДІ?**

І. Драгуцак: Ідея витала поміж однодумців давно. Думаю, остаточно вимріяв ЦДІ о. Іван-Андрій Говера у Римі в процесі написання докторської дисертації на тему «Літургійне життя священників та вірних УГКЦ в період підпілля». Отець-доктор є синкелом у справах мирян Тернопільсько-Зборівської архієпархії УГКЦ. Він виступив безпосереднім ініціатором і координатором проекту. Організувалися ми і почали безпосередню роботу в лютому 2020 року.

►► **Що саме стимулювало перейти до втілення ідеї в життя?**

І. Драгуцак: Отець Іван-Андрій Говера чи не все життя займається дослідженням історії підпілля УГКЦ. Назбиралось багато матеріалів, які потребують впорядкування і поширення. Також було усвідомлення, що свідків підпілля з кожним роком стає все менше. А ще стільки є не дослідженого, не сказаного, не почутого.

Тож одна з наших ключових цілей – це збір усних свідчень. В Тернополі немає установи, яка б компе-

тентно досліджувала історію Церкви. А в Україні немає популярних ресурсів, які займалися би висвітленням історії УГКЦ, хоч самих матеріалів є вдосталь. Тож ми взялися заповнювати ці дві ніші.

Станом на зараз Центр об'єднав сімох ентузіастів. Це о. Іван Говера – керівник проекту, о. Василь Макоїд, я, Юлія Кметь, Ірина Ваврик, Юлія Филіма, Зоряна Шуптарська.

►► **Якими наразі є здобутки Центру у площині усної історії?**

І. Драгуцак: Маємо серію давніших інтерв'ю з людьми, які вже відійшли у вічність, із приватного архіву о. Івана. Також біля 10 нових свідчень. На жаль, процес збору свідчень затримав карантин 2020-го. І ще осіб 15 у списку, до яких треба поїхати, аби взяти інтерв'ю. Цей список щотижня збільшується.

►► **Які особливості має збір живих свідчень?**

І. Драгуцак: Щоб провести добре історичне інтерв'ю, треба знати, до кого ти йдеш на розмову. Добре, коли є біографія особи, з якою заздалегідь можна ознайомитись, аби влучно сформулювати питання.

Важливо, щоб інтерв'ю було максимально щирим і простим, розлогим, з деталями і описами, а для цього треба організувати невимушену привітну атмосферу. Щоправда, не всі погоджуються свідчити. У багатьох людей і досі є страх, що «по них прийдуть, як влада зміниться». Багатьох лякає і сковає відеокамера. Це з мінусів.

Загалом, я люблю брати усні свідчення. Це та історія, до якої не байдуже, яка торкає, така жива історія живої Церкви.

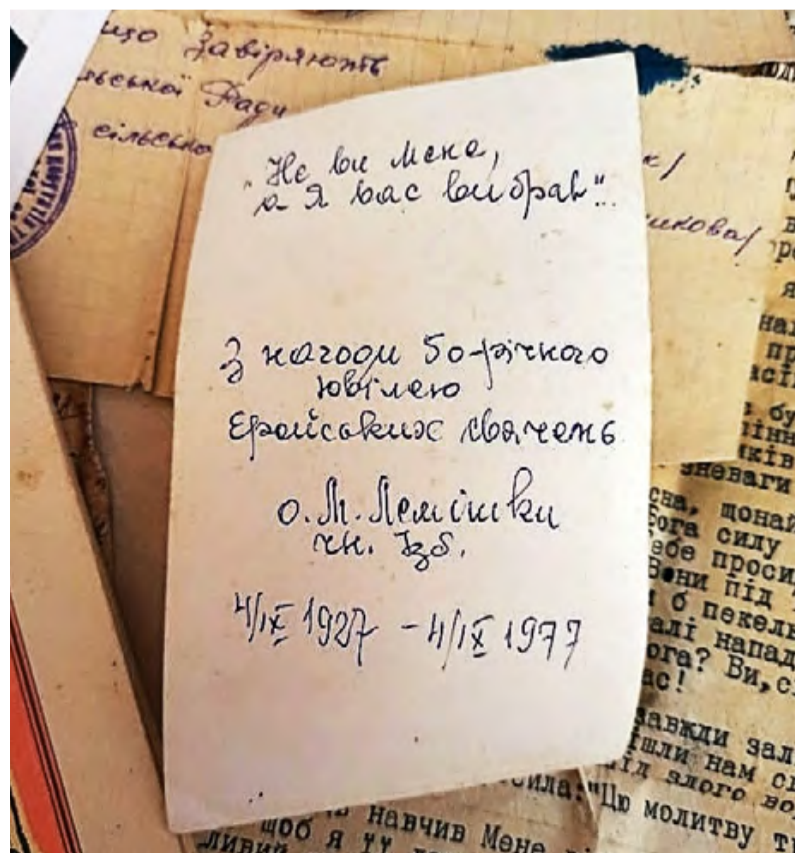
►► **Чим доба підпілля УГКЦ є для вашої родини? Чи вплинули сімейні історії, пов'язані з цією добою, на ваше особисте становлення?**

І. Драгушак: Насправді влучне запитання. Історія моєї родини, мого роду – це фундамент, на якому будувався мій світогляд. Одним із моїх улюблених місць є цвинтар в селі Пронятин, де поховані мої рідні по маминій лінії. Я не раз довго стою там і роздумую над їхніми життями, потім над своїм і звітую собі (чи то їм, чи Богу), чи гідно я живу.

Читаючи одну героїчну історію життя за іншою, починаєш усвідомлювати, наскільки цінно і відповідально належати до єдиної Церкви з такими велетами духу.

Я застала живою мою прабабцю і пам'ятаю її історії про УПА і про підпілля УГКЦ. Сестра моєї прабабці (зв'язкова УПА) була вбита НКВД 6 січня 1946 року, коли у нашій хаті зібрались на Свят-вечір повстанці. В час катакомбної УГКЦ у моїй хаті був осередок підпілля у селі Пронятин. До нас регулярно приходив отець Михайло Лемішка і таємно служив Літургії, уділяв Святі Тайни. Мій прадід був дяком чи, як написано на його гробі, «співцем Церкви».

Мій рід для мене – зобов'язуючий. Напевне, саме відчуття родинної єдності (мертвих і живих) кличе мене досліджувати історію УГКЦ і, взагалі, бути тим, ким я є.

►► **А якщо говорити про ваших земляків-ровесників на узагальненому рівні?**

І. Драгушак: Важко тут узагальнювати. Коло мого спілкування – це активні миряни УГКЦ. Дехто з молоді цікавиться історією Церкви. Також знаю таких, для кого рід і родина є фундаментально важливими для утвердження у приналежності до УГКЦ, а також для участі у націоналістичному русі. Проте, попри мій оптимізм та ідеалізм, мушу визнати, що більшості все ж не цікаво, ким були їхні предки і що це могло б означати.

УГКЦ вийшла з підпілля близько тридцяти років тому. Але зараз ми живемо в умовах нових ідеологічних викликів. Звісно, безпосередніх переслідувань немає, проте можна бачити окремі небезпечні тенденції. Чи спроможна пам'ять про підпільний період в історії УГКЦ стати певним духовним капіталом, який допоможе греко-католикам належно реагувати на сучасні виклики?

Читаючи одну героїчну історію життя і свідчення віри за іншою, починаєш усвідомлювати, наскільки цінно і відповідально належати до єдиної Церкви з такими велетами духу. І, насправду, це може приготувати сучасні покоління до випробувань, які очікують християн у майбутньому. А сьогодні, проводячи деякі лекції чи готуючи матеріали, намагаюсь нагадувати, що ми – Церква воююча. Ще недавно за правду і віру у нас кувались і вмирили миряни і духовенство. То чи маємо право тепер так швидко віддати своє право на вільне життя і проповідання в Україні, чи можемо не змагатися за утвердження християнської моралі в українському суспільстві?

Насправді досвід підпілля є певним якорем, здатним тримати нас твердо серед сучасного моря викликів і випробувань. Тож можемо подякувати подвижникам минулого століття за свідчення віри і приклад. З нами нині хмара свідків, які моляться і вболівають за християнську Україну, аби ми витримали у вірності Христові до кінця.

Подано за: «Політична теологія»

«БОЖЕ МІЙ, БОЖЕ МІЙ, ЧОМУ ТИ МЕНЕ ПОКИНУВ?» (Матвій, XXVII, 46)

Наталія Русецька, «Розп'яття» ▲

Це глибокі і багатомовні слова, які проказав Ісус на хресті. Це межа цього людського, що доходить до розпачу, до краю і відкривається це складне до розуміння, несподіване і неохопне, животворче – Боже. І ось ці зрозумілі, людські слова, слова найбільшого розпачу, бо вже немає жодної надії – «Боже мій, Боже мій, чому Ти мене покинув?» – знову постають перед нашими очима на початку Великого Посту, який відкриває перед нами новий цикл життя у Христовій Церкві.

Цей період у році Христової Церкви висуває перед нашими очима особливо виразні і найбільше визначальні фрагменти життя Ісуса Христа, без яких не можна собі усвідомити Його світлого воскресіння, яке завершує відкуплення і спасіння людського роду. А водночас це світле Христове воскресіння, без якого наша віра була б марною, дає відповідь на радісний прихід Богочоловіка на землю, себто на нашу туземну дочасність.

Ось цей період Великого Посту у житті Христової Церкви приходить кожного року після радісних свят Різдва Христового, себто різдвяного циклу, що кінчається святом Стрітєння Господнього. Після радісного святкового часу Великий Піст немов нас спам'ятує і заставляє до серйозної призадуми над пройденим і майбутнім нашим духовним життям, яке провадить до небесних висот. Великий Піст у Христовій Церкві ставить перед нашими очима непорушні християнські цінності, які оживляють наше постійне духовне оновлення, що приходить через наше умиртвлення, нашу глибоку призадуму над нашим буттям, наш іспит совісти і Святу Євхаристію.

БІБЛІЙНИЙ СУВІЙ ПРОРОКІВ В ПЕЧЕРАХ ЮДЕЙСЬКОЇ ПУСТЕЛІ

Давній біблійний сувій та інші реліквії виявили ізраїльські археологи у пустельних печерах, куди можна дістатися лише зі спеціальним об-

ладнанням. Вчені знайшли десятки шматочків пергаменту з написами грецькою, а також словом «Бог» на івриті. Як припускають дослідники, сувій належав єврейським повстанцям, які сховались у пустелі після невдалого заколоту проти Римської імперії у II столітті. Це перший сувій, який знайшли за останні 60 років. Нові залишки древнього сувою містять вірші з книг пророка Захарії та пророка Нахума (Наума). Ці твори входять до т. зв. «Книги дванадцяти малих пророків» – біблійної книги пророцтв, а «малими» їх називають через обсяг в порівнянні з книгами чотирьох «великих» пророків (Ісаї, Єремії, Єзекіїла та Даниїла). Скеля з печерами розташована в Юдейській пустелі на західному узбережжі Мертвого моря. Десятиріччями тут знаходять безцінні історичні скарби, зокрема всесвітньо відомі «Сувої Мертвого моря», найстаріші зі знайдених копій біблійних книг. (Бі-Бі-Сі)

ГЛАВА ГКЦ УГОРЩИНИ ПРОСИВ ПАПУ НЕ ДОПУСТИТИ ЄДНОСТІ ГРЕКО-КАТОЛІКІВ УКРАЇНИ

Папа Франциск прийняв архієпископа і митрополита Гайдудорозького, главу Греко-Католицької Церкви в Угорщині Фюлепа Кочіша на особистій аудієнції у Ватикані. Як повідомляє сам Ф. Кочіш, він пріоритетно «попросив Святішого Отця поговорити про ситуацію Греко-Католицької Церкви на Закарпатті». Виявляється, представника однієї з угорських Церков надзвичайно стурбував «сильний український вплив» в Мукачівській Греко-Католицькій єпархії і, відповідно, його передусім цікавило донести до Папи тему недопущення єдності греко-католиків Закарпаття з УГКЦ. При цьому Ф. Кочіш допустився прямого обману Папи Франциска, заявивши під час розмови, що «єпархія завжди була безпосередньо підпорядкована Папі Римському», що Мукачєво (МГКЄ – ред.) завжди мало «незалежність, яка, виходячи з історії, завжди належала йому, оскільки єпархія завжди була безпосередньо підпорядкована Папі Римському». На середину 1995 року Конгрегація Східних Церков підготувала проект Декрету про утворення Ужгородської (або Мукачівської) митрополії у складі Верховної Архієпископської Церкви. З ухваленням цього декрету Ватикан готовий був визнати юрисдикцію глави УГКЦ над усією територією України та покласти край спробам втягувати себе в різні політичні ігрища довкола існування в Україні двох помісних греко-католицьких Церков. Проте цей проєкт через несподіваний спротив частини тогочасного керівництва Мукачівської Греко-Католицької єпархії не був реалізований. Ще більшою мірою задумане не вдалося реалізувати завдяки потужному угорському лобі у Ватикані. Нині історію хочуть повторити і Угорщина докладає величезних зусиль, аби не допустити єдності Закарпаття з рештою України, зокрема в питанні статусу МГКЄ. (Релігійна правда)

Великий Піст пригадує нам і одночасно приготує нас до зустрічі Христового Воскресіння, а також до потойбічного, вічного життя, а тим самим виразно підкреслює і ставить перед наші очі, що наше туземне пов'язання і прив'язання є незмінно дочасним. При цьому належить нам усвідомити собі, що наша дочасність тут на землі є дуже важливою, бо вона є визначальною і вирішальною на наше потойбічне – вічне життя. Іншими словами, нашим дочасним життям ми маємо покласти тривкі основи для нашої душевної безсмертності у Божій безконечній вічності.

Тут варто нагадати і пам'ятати слова Ісуса Христа, який сказав: «Я є дорога, правда і життя». Це особливо глибоко вагомими словами, але ж це не тільки слова, це пройдене незаперечне життя Ісуса Христа. Від цієї дійсності не будуть вільні ті, що стануть Його, Христа, вірними послідовниками. Христос Спаситель, як Бог і людина, посідав людську природу, яка, з одної сторони, виявилась – «Боже мій, Боже мій, чому Ти мене покинув?», а з другої у Божій неперевершеності, коли Христос, умираючи на хресті, говорить до другого розбійника: «По правді кажу тобі: ти будеш сьогодні зі мною у раю» (Лука, XXIII, 43).

Як виразно і наявно є представлено ці дві природи – Божа і людська, яку часом так тяжко зрозуміти. Вони є сказані у тих же самих обставинах – на хресті. Ось ця безмежна розпач, майже безнадія, і в той же самий час та незаперечна певність, всемогучість і тільки Божа неперевершеність.

Ми належимо до тих щасливців, бо ми є сучасниками великих подій, що збулись і відбуваються, великого українського народу, який ішов хресним шляхом через довгі, довгі роки. На наших устах були слова: «Боже мій, Боже мій, чого Ти нас покинув?», і ми не раз питали, чи є Господь на небесах, чи існує Божа справедливість?

Антихрист зруйнував наше духовно-християнське життя, зникли по наших селах і містах Божі храми з хрестами, що були знаком перемоги над дияволом. І ми є безпосередніми свідками, як закінчується Велика П'ятниця українського народу на основі найбільшої Божої Заповіді Любові. Не пімста, яка породжує нове зло, а любов, що розтоплює залізо, нейтралізує найбільш закам'янілі людські душі, сьогодні перемагає. Хто ж може заперечити ці неймовірні і багатьом мало зрозумілі Божі правди?

Хай цей Великий Піст послужить нам для роздумів не тільки над нашим особистим життям, але також над розвитком подій і долею всього українського народу. Подумаймо також про наші Українські Церкви і просім Всевишнього, щоб наші Церкви, їх апостоли у своїй праці стреміли до цього Господнього – «щоб усі були одно», чи як це сказав св. п. Патріярх Йосиф: «За єдність Церкви й народу». Пробуймо все менше і менше звертати увагу на прикметники, які нас розділяють, а працювати у повному дусі найбільшої Божої Заповіді – Любові, яка незаперечно веде до єдності. [...]

Пам'ятаймо, що людей можна обдурити, але не Бога! Відновім кожний у себе найбільшу Божу Заповідь: Любов Бога і Любов до ближнього, яка незаперечно визначає шлях до світлого воскресіння, а тим самим до вічного потойбічного життя.

Миколай Галів, «Патріярхат»

ВІРНІ МУКАЧІВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ ГКЦ ПИШУТЬ ПАТРІАРХУ СВЯТОСЛАВУ

Офіційним листом до Блаженнішого Святослава ініціативна група вірян Мукачівської єпархії ГКЦ висловили прагнення єдності з УГКЦ. Далі – наводимо відповідь Глави УГКЦ: «Слава Ісусу Христу! Високоповажна Пані Анно! Повідомляю Вас, що я отримав листа від греко-католиків Мукачівської єпархії, серед підписів яких першим є Ваш підпис. Дякую Вам і всім підписантам цього листа за бажання та старання про єдність між Мукачівською греко-католицькою єпархією та Українською Греко-Католицькою Церквою. Я приймаю їх з великою увагою і вдячністю. Копію цього листа пересилаю до Римської Апостольської столиці, до компетенції якої належить вирішення цієї справи. Із молитвою та архиєпископським благословенням. † Святослав». (Духовна велич Львова)

ПАПА: ГІРШИМ ЗА КРИЗУ БУЛО БИ ЗМАРНУВАТИ ЇЇ

В Італії побачила світ книжка-інтерв'ю журналіста-ватиканіста Доменіко Аґассо «Бог і майбутній світ», в якій він спілкується з Папою Франциском. Vatican News опублікувало деякі уривки з цієї книжки. «У житті бувають моменти темряви. Дуже часто ми думаємо, що вони не можуть трапитися з нами, а лише з кимось іншим, в іншій країні, можливо, на далекому континенті. Натомість, ми всі опинились у пандемічному тунелі». Констатуючи трагічні події, що розпочалися 2020 року, Святіший Отець зазначає: «Світ вже ніколи не буде таким, як раніше». Однак, він не зупиняється на негативному, а наголошує, що «саме в цій біді слід бачити ознаки, які можуть стати підвалиною для відбудови». Наступник святого Петра вказує на нагальну необхідність перейти на нову модель розвитку, ядром якої повинно бути мирне співіснування між народами в гармонії з творінням. В контексті неминучості кризи, спричиненої пандемією, перед урядовцями стоїть нелегке завдання «відбудувати із завалів». Вселенський Архиєрей зазначає, що в цей період є «надзвичайно важливим управляти чесно, прозоро та далекоглядно». Гіршим за кризу, за його словами, було би змарнувати її, замикаючись у собі. Натомість, будуючи новий світовий порядок, що ґрунтується на солідарності, кожен може долучитися до подолання несправедливості. (Світлана Духович, Новини Ватикану)

НА СХОДІ УКРАЇНИ РОСІЯ НЕ ПОСЕРЕДНИК, А СТОРОНА КОНФЛІКТУ

Міністри закордонних справ держав «великої сімки» і президент Європейської ради Шарль Мішель рішуче засудили «дії Росії з підризу суверенітету, територіальної цілісності і незалежності України, які не припиняються». У спільній заяві міністри звинуватили Москву в порушенні норм міжнародного права. «Сьогодні, через сім років після незаконної анексії Автономної Республіки Крим та м. Севастополь Росією, ми підтверджуємо нашу непохитну підтримку незалежності і територіальної цілісності України в її міжнародно визнаних кордонах. Ми з усією рішучістю засуджуємо тимчасову окупацію Автономної Республіки Крим та міста Севастополь Росією. Спроби Росії легітимізувати це не можуть знайти визнання і не знайдуть його». У заяві також засуджено дії Росії, спрямовані на дестабілізацію на сході України. У документі Москву названо не посередником, а стороною конфлікту. «Шлях до миру лежить через повне виконання Мінських угод. Ми закликаємо Росію не підігрівати цей конфлікт шляхом надання фінансової та військової підтримки збройним формуванням на сході України і надання громадянства сотням тисяч українців і українців», – йдеться в заяві. (Збруч)

ПАСТКИ, У ЯКІ МОЖЕ ПОТРАПИТИ ТОЙ, ХТО МОЛИТЬСЯ

Щонеділі о 20:00 у прямому ефірі «Живого ТБ» відбувається «Ісусова молитва». У лютому впроваджував у молитву ієрм. Лука Михайлович. У перших двох його бесідах мова йшла передусім про біблійні основи цієї молитви, важливі аскетичні акценти, на яких наголошують Святі Отці, а також важливі характеристики самої практики. Цього разу ієрм. Лука розповів про помилки або пастки, які чигають на того, хто молиться!

Перша помилка: підміна Бога станом внутрішньої насолоди. Це коли шукаємо за станом насолоди, легкості у молитві, а не за самим Богом.

Друга помилка: думати, що боротьба помислів, розсіянь робить нашу молитву немилую Богові.

Третя: після набуття певного досвіду молитви думати, що ми є кращі за інших.

Четверта: людина, яка здобуває певний духовний досвід починає дистанціюватися від інших людей. Замкненість не може бути чеснотою, а гріховним станом.

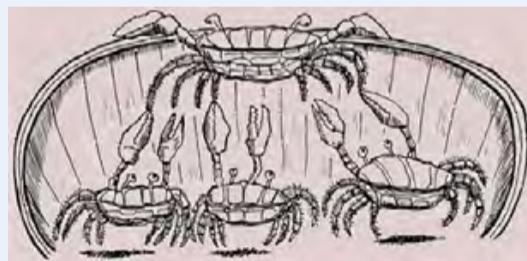
Окрім того, священник запропонував правдивий індикатор молитовного життя людини. За його словами, якщо після молитви наші стосунки з людьми не стають теплішими, то потрібно критично подивитися на нашу молитву. Кожна добра християнська практика пізнається по плодах. Добра молитва має мене робити кращим.

Департамент інформації УГКЦ

Думи мої...

ТЕОРІЯ ВІДРА З КРАБАМИ

Існує така цікава штука, називається – «теорія відра з крабами». Якщо коротко, вона каже: краби настільки дурні, що поодиноці кожен з них легко б вибрався з відра, але коли один з них намагається з відра вибратися, його ж брати чіпляються за нього і затягують назад.

Коли людина намагається кинути палити, а друзки говорять «все одно не вийде» і простягають сигарету – це «відро з крабами». Коли ти отримуєш другу вищу освіту, а колеги голосно дивуються, навіщо тобі це треба, адже на роботі і так втомлюєшся – це «відро з крабами». Коли твої власні батьки кажуть тобі, що ти дурний (невдаха, нездара, нічого путнього не вийде) – так-так, це «відро з крабами».

Це людська природа, і нічого з нею не вдієш, крім одного – бути сильнішим відра і лізти вперед, навіть коли тебе тягнуть назад сто чоловік!

Василь Вадюк, з Фейсбуку

ШЕВЧЕНКО У ФЛОРЕНЦІЇ

Пам'ятник Тарасу Шевченку відкрили в італійському місті Флоренція, столиці регіону Тоскана. Про це повідомив київський міський голова Віталій Кличко. «Сьогодні, в день народження великого Кобзаря, відбулася символічна подія. У Флоренції (місті-побратимі Києва) ми відкрили пам'ятник видатному українському поету Тарасу Шевченку. Тепер туристи з усіх куточків світу, що після пандемії продовжать відвідувати Флоренцію, бачитимуть тут і частину української історії та культури». Монумент, що зображає молодого Шевченка, встановлений у центрі Флоренції, неподалік всесвітньовідомого кафедрального собору Санта-Марія дель Фйоре, у сквері перед бібліотекою делле Облате. Автор пам'ятника – український скульптор Олег Пінчук. Статуя, виготовлена за кошти українських меценатів, стала подарунком Флоренції від м. Києва. Проект втілено в рамках культурного обміну: перед цим у 2015 році на Володимирській гірці встановили пам'ятник видатному італійському поету Данте Аліг'єрі, який народився у Флоренції. (Новинарня)

ШЕВЧЕНКО – РЕКОРДСМЕН

Світовий рекорд із найбільшої кількості встановлених пам'ятників культурному діячу тепер належить українському поетові, прозаїку та художнику Тарасові Шевченку. Про це повідомили в Міністерстві закордонних справ України, яке й отримало цей рекорд. Загалом у світі МЗС нарахувало понад 1100 пам'ятників Шевченку: 99 розташовані в 44 країнах світу; ще 1068 – на території України. «Ми хотіли зробити Тараса Шевченка світовим рекордсменом і підкреслити, що Україна – там, де ми живемо, розмовляємо нашою мовою, пам'ятаємо нашу історію і сповідуємо наші цінності», – каже міністр закордонних справ Дмитро Кулеба. На світліні пам'ятник Т. Шевченкові в Маріуполі. (Новинарня)

КРИМ, СУДНА

Всього у 2020 році до портів окупованого Криму заходили лише 11 іноземних суден (крім РФ). Це найменша кількість за роки окупації: у 2014 було 85, у 2015 – 55, у 2016 – 49, у 2017 – 42, у 2018 – 35, у 2019 – 15. (Андрій Клименко, «BlackSeaNews»)

АНТАРКТИДА ЗА ФУНТ. МУЗЕЙ У ДОВАЖОК ДО СТАНЦІЇ

Велика Британія передала Україні антарктичну станцію «Фарадей» безоплатно 6 лютого 1996 року. Будівлі станції споруджено на межі 1970–1980-х років. Разом із ними українці отримали «у спадок» т. зв. хатинку Ворді – дерев'яну споруду, зведену в 1947 році на сусідньому острові Вінтер.

Це була одна з перших наукових баз Британії в Антарктиді. «Хатинка» є музеєм, в доковідні часи сюди приїздили туристи, які відвідують станцію. У ній залишилося все так, як у часи перших експедицій; є навіть кухарська книга з рецептами страв із... пінгвінів.

Антарктична станція «Академік Вернадський», 1996 рік. С-на Володимира Бахмутова, 1 УАЕ

Історія знає кілька випадків безкоштовної передачі антарктичних станцій іншим країнам. Так, Об'єднане Королівство у 1984 році передало свою станцію, що на острові Кінг-Джордж, Бразилії; зараз вона називається «Команданте Ферраз».

Росія, яка в 1990-х, під час розподілу майна СРСР, відмовилася передати Україні одну з колишніх радянських станцій, у 2000-х роках здала в оренду Білорусі свою стару базу «Молодіжна». Як стверджують білоруські джерела, росіяни залишили станцію з голими стінами, з неї вивезли все цінне та навіть обірвали частину електродротів.

ПІД «БРЕНДОМ» ВІДКРИВАЧА НООСФЕРИ

Щодо назви станції точилися дискусії. Є інформація, що їй хотіли присвоїти ім'я Грушевського. Свою нинішню назву – «Академік Вернадський» – українська станція отримала з ініціативи академіка Петра Гожики, першого керівника заснованого 1993 року Центру антарктичних досліджень. Саме він запропонував дати українській науковій антарктичній базі ім'я першого очільника Української академії наук, засновника вчення про біосферу та ноосферу Володимира Вернадського. Цю назву було затверджено 12 грудня 1995 року, і відповідна дерев'яна табличка встигла «виїхати» в Антарктиду з останньою групою науковців із 1 UAE (Української антарктичної експедиції).

ПРИДБАНО ЗА КОПІЙКУ

Є легенда, що українці купили станцію за 1 фунт стерлінгів. Це жарт, який увійшов в історію «Вернадського». Коли 6 лютого 1996 року остання британська експедиція назавжди покидала станцію, її бейзкомандер Данкан Хейг зажадав від свого українського колеги Геннадія Міліневського символічної плати за станцію. Керівник 1 UAE намацав у кишені монету в 1 фунт і «розплатився». Хейг тут же вмонтував її у шинквас бару «Фарадей». Напис на табличці під історичною монетою було зроблено наступного дня, отож у ньому помилково зазначено дату не 6-те, а 7 лютого 1996 року.

КОРОЛІВСЬКА ЩЕДРІСТЬ

Враховуючи бюджетні складнощі молодій постколоніальної країни, британці не лише передали станцію без-

▲
Учасники 1 UAE. У верхньому ряду зліва праворуч: дизеліст Андрій Сидорівський; геофізик Володимир Бахмутов; лікар Володимир Павлик; кухар Володимир Рязанов; заступник нач. станції з тех. питань Павло Крушеницький; гляціолог Леонід Говоруха; метеоролог Владислав Тимофеев; спеціаліст з виживання в екстремальних умовах Сергій Гордієнко. **Внизу:** електрик Євген Гурьянов; радист Роман Братчик; метеоролог Олександр Янцелевич; геофізик, нач. станції Геннадій Міліневський. С-на з архіву НАНЦ

коштовно, а й лишили в ній для українців усе, що потрібно для життя та роботи. Спеціальне спорядження, одяг, взуття, термобілизну, верстати, інструменти, лещата, запаси продуктів, напоїв тощо. Деяким альпіністським спорядженням, верстатами, навіть британськими кухонними приладами із середини 1990-х років наші полярники користуються і сьогодні.

Головне, на станції лишилася дорога наукова апаратура, зокрема і легендарний сектрофотометр Добсона 031. Саме завдяки даним зі станцій «Халлі» і «Фарадей», отриманим на цьому приладі, британські дослідники у 1985 році відкрили явище озонної діри.

Добсон-031 працював на «Вернадському» до 2005 року. Відтак Британська антарктична служба, з якою Україна продовжує плідну наукову співпрацю, забрала прилад, встановивши навізамін сучасніший. За його допомогою українські науковці і сьогодні вивчають озонний шар Землі.

▲
Керівник 1 UAE Геннадій Міліневський біля приладу Добсона, завдяки якому було відкрито озонну діру. С-на з архіву Г. Міліневського

СТАРОЖИЛИ АНТАРКТИДИ

Британські вчені працювали на «Фарадей» по два роки безвиїзно. Через географічне розташування станції кораблі можуть підходити до неї тільки в період антарктичного літа (приблизно в січні-березні кожного року), доставляючи на короткий час сезонні команди науковців або – на кілька днів – туристів. Тому «зимівникам» доводиться 8–9 місяців перебувати в умовах ізоляції.

В українських експедиціях випробування Антарктидою триває рік. Найбільше часу в антарктичних експедиціях провів черкащанин Микола Старинець – вісім разів він «зимував» на «Вернадському». Радіоінженер Роман Братчик має сім років антарктичного «стажу». Причому одного разу він пробув на станції два роки і три місяці поспіль – був учасником першої експедиції і відразу другої УАЕ.

У 1996–1998 роках для такої роботи потребувалася залізна витримка. Адже єдиною ниточкою, яка сполучала станцію з «великою землею», був радіозв'язок. А зателефонувати рідним можна було через супутниковий зв'язок раз на місяць, щоб поговорити з ними лише 5 хвилин. Хвилина розмови обходилася у 12 доларів.

ЖІНКИ НА СТАНЦІЇ

У часи існування станції «Фарадей» британські команди формували без залучення жінок. У Першій УАЕ також їх не було, але вже в наступній експедиції працювали відразу четверо: геофізик Марина Орлова, метеорологині Світлана Краковська та Людмила Маньківська, кухар Галина Колотницька. Надалі, за негласним рішенням тодішнього керівництва Антарктичного центру, жінок перестали брати в експедиції. І лише після перерви у 22 роки, у 2019-му, було поновлено гендерну справедливість: на «Вернадський» приїхали учасниці 24 УАЕ біолог Оксана Савен-

Роман Братчик, радист 1 УАЕ ▲

ко та лікар Наталя Бабій. Нині на станції також працює жінка – озонотристка Анна Соїна.

До слова, під час 2 УАЕ серед снігів народилося справжнє кохання – Роман Братчик і Світлана Краковська побралися, після повернення «на землю» одружилися і зараз є батьками чотирьох дітей.

НАЙПІВДЕННІШИЙ У СВІТІ БАР

На станції є маленький бар, який вважається найпівденнішим у світі. Дістався він також у спадок від британців. Причому, за спогадами учасників 1 УАЕ, остання британська експедиція взяла з українців слово, що бар перейменувати не будуть, отож він і зараз «Фарадей». За переказами, бар облаштували в 1985 році без санкції керівництва Британської антарктичної служби, тому будівничі отримали прочухана за «нецільове використання» матеріалів. «Фарадей» є улюбленим місцем відпочинку команд полярників, тут грають у більярд і дартс, відзначають свята.

Хатинка Ворді. Фото Євгена Прокопчука, 25 УАЕ ▲

СВІДОМІ ГРОМАДЯНИ

Приміщення бару «Фарадей» слугує виборчою дільницею для українських полярників. Учасники експедицій (зазвичай це 12 осіб) можуть проголосувати на станції під час президентських та парламентських виборів. Вони традиційно облаштовують у барі кабінку для голосування (як правило, каркасом для неї слугує перекинутий догори дригом стіл). Урни – прозорі бокси для продуктів. Обрана виборча комісія з числа полярників підраховує голоси. Результати повідомляють у ЦВК, а протоколи виборчої комісії та бюлетені опечатують і привозять в Україну вже під час наступної ротації експедиції.

«ПЕЧЕРНІ» ЛЮДИ

Учасники 1 УАЕ, досліджуючи територію в околицях станції, неподалік затоки Пенола відкрили велетенську крижану печеру всередині льодовика. Оскільки полярники не мали достатнього спорядження, то наважилися просунути углиб не більш як на 30 метрів. За кілька років льодовик зсунувся в океан, і вхід завалило кригою. Лише через понад два десятиліття учасникам уже 24 УАЕ вдалося «відкопати» вхід до печери, але з іншого боку острова. Ходи її тягнуться на 300 метрів. У печері є гігантська, заввишки 30 метрів, зала

та підльодовикове озеро. Печера не отримала назву, оскільки вона не є географічним об'єктом, а лише красивим витвором природи, який через зміни форм льодовика може зникнути за кілька десятиліть.

ФАХІВЕЦЬ З ВИЖИВАННЯ

Оскільки експедиція була першою, а навколишня територія мало досліджена, в команду 1 УАЕ залучили Сергія Гордієнка – відомого мандрівника-екстремала. Він мав досвід тривалого життя серед дикої природи, а в 1995 році здійснив одиночний перехід на льодах до Північного полюсу. Більшу половину «зимівлі» Гордієнко провів у мандрах із наметом, тет-а-тет з Антарктидою – як першопроходці початку ХХ століття.

Одного разу Гордієнко вирішив учинити перехід по кризі до сусіднього острова і пробути там два тижні. Неочікувано крига розійшлася, і полярник майже на два місяці лишився сам. Дістатися до нього не видавалося можливим. Зв'язок зі станцією підтримували по рації. На щастя, в тих краях стояла залишена британцями крихітна хатинка, т. зв. Расмуссен-хат, із запасами палива та провіанту, це і врятувало відчайдуха. Посада «фахівець із виживання» була лише в 1 УАЕ.

Олена Зварич, «Новинарня»

▲ Парламентські вибори 2019 року в антарктичному барі «Фарадей». С-на з архіву НАНЦ

▲
Роман Василик,
«Святий Олексій Чоловік Божий»

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ПРЕПОДОБНОГО ОЛЕКСІЯ, ЧОЛОВІКА БОЖОГО

Ще з часів древньої Київської Русі день пам'яті преподобного Олексія, чоловіка Божого, свято шанувався благочестивими нашими предками, його житіє було одним з найбільш улюблених.

Преподобний Олексій народився в Римі в побожній сім'ї. Його батьками були благочестиві Євфиміан та Аглаїда. Подружжя довгий час не мало дітей, але не полишало надії на милість Богу. І Господь утішив цю благословенну подружню пару народженням сина Олексія. В шестилітньому віці отрок почав навчатися і успішно вивчав світські науки, та найбільш стараним він був у вивченні Святого Писання.

Ставши юнаком, він став наслідувати своїх батьків: строго дотримувався постів, роздавав милостиню і під багатим одягом таємно носив волосяницю. У нього рано зародилось бажання покинути суєтний світ і служити Єдиному Богу. Однак батьки бажали одружити свого сина і коли Олексій досяг повноліття, знайшли для нього наречену.

Після заручин, залишившись ввечері наодинці зі своєю нареченою, Олексій зняв з пальця перстень, віддав його і сказав: «Збережи це і нехай Господь буде з нами, Своєю благодаттю влаштовуючи нам нове життя». Сам же преподобний пішов таємно з дому і сів на корабель, що плів в Месопотамію.

НОВЕ ЖИТТЯ

Потрапивши до міста Едесси, де зберігався Нерукотворний образ Господа, Олексій продав усе, що в нього було, роздав гроші убогим і став жити біля храму Пресвятої Богородиці на паперті і харчувався з милостині. Преподобний споживав лише хліб і воду, а отриману милостиню роздавав немичним і стареньким. Кожну неділю він причащався Святих Христових Таїн.

Родина скрізь шукала Олексія, але безуспішно. Слуги, послані Євфиміаном на пошуки, побували, також, і в Едессі, але не впізнали в убогому, який сидів на паперті церковній, свого господаря. Від строгого посту тіло його висохло, краса щезла, зір став слабким. А блаженний впізнав їх і дякував Господеві за те, що отримав милостиню з рук своїх слуг.

Безутішна мати святого Олексія зачинилась у своїй кімнаті і неустанно молилась за свого сина. А його жінка дуже тужила разом зі свекрухою.

ЧОЛОВІК БОЖИЙ

Преподобний прожив в Едессі сімнадцять років. Одного разу паламарю церкви, біля якої подвизався святий, було откровення про преподобного Олексія:

Матір Божа через святу Свою ікону звеліла: «Введи в Мою церкву чоловіка Божого, достойного Царства Небесного. Молитва його підноситься до Бога, як кадило запашне, і Дух Святий спочиває на ньому». Паламар став шукати такого чоловіка, але довго не міг знайти. Тоді він з молитвою звернувся до Пресвятої Богородиці, просячи про допомогу. І знову був голос від ікони, який звіщав, що чоловіком Божим є той убогий, котрий сидить на церковній паперті. Паламар знайшов святого і ввів у церкву.

Багато людей дізналось про праведника і стали шанувати його. Святий, уникаючи слави, таємно сів на корабель, який відправлявся в Кілікію. Але, за промислом Божим, сталось по іншому: буря віднесла корабель далеко на захід і прибила до берегу Італії. Блаженний вирушив до Риму. Невпізнаний, він просив свого батька дозволити поселитись в якому небудь куточку його двору. Євфиміан помістив Олексія в спеціально влаштованому приміщенні при вході в дім і звелів годувати преподобного зі свого столу.

В БАТЬКІВСЬКОМУ ДОМІ

Живучи в батьківському домі, блаженний продовжував постити і проводив дні і ночі в молитві. Він смиренно терпів образи від слуг батька. Кімната Олексія знаходилась напроти вікна його нареченої і подвижник тяжко страждав, чуючи її плач. Тільки безмежна любов до Бога допомагала блаженному переносити цю муку. Святий прожив у домі своїх батьків сімнадцять років і був сповіщений Господом про день свого упокоєння. Тоді святий взяв папір та описав своє життя, просячи прощення у батьків і нареченої.

У день кончини святого Олексія в соборній церкві служив літургію Римський Папа Інокентій (402–417) в присутності імператора Гонорія (395–423). Під час служби з вітара почувся дивний Голос: «Прийдіть до Мене всі струждені і обтяжені, і Я заспокою вас» (Мф. 11. 28). Всі присутні зі страхом впали ниць. Голос продовжував: «Найдіть чоловіка Божого, що відходить у вічне життя, нехай він помолиться за місто». Почали шукати по всьому Риму, але не знайшли праведника. З четверга на п'ятницю Папа, звершуючи всенічну, просив Господа вказати на угодника Божого.

Після літургії в храмі знову почувся голос: «Шукайте чоловіка Божого в домі Євфиміана». Всі поспішили туди, але святий вже упокоївся. Обличчя його світилось немов ангельське, а в руці був затиснутий папір, який він не випускав, хоч як не намагались його взяти. Тіло святого поклали на одрі, покритому дорогоцінними покривалами. Папа та імператор схилили свої коліна і звернулись до преподобного, як до живого, просячи розтиснути руку. І святий виконав їх блага. Коли лист був прочитаний, батько, мати і наречена праведника з плачем поклонились його чесним останкам.

Відзначаючи пам'ять святого Олексія, чоловіка Божого, вшануймо Всеблагого Бога і Його дивного угодника – Олексія.

**Протоієрей Миколай Капітула,
магістр богослов'я, клірик Покровського собору,
м. Рівне.**

ВАРТІСТЬ МОВЧАНКИ

*«Ним [язиком] ми благословимо
Господа й Отця і ним
кленемо людей,
що створені на подобу Божу.
(Як. 3,9)*

Ілюстрація із статті Маріни Берзінс Маккой
«Тиха молитва в Адвенті».

У моїй світській професії кончею є багато говорити. А що балакунство є чи не однією з перших наших національних особливостей, то ж не потрібно було для того стараннішого вишколу.

Кожного з нас кортить зажди більше говорити, ніж слухати. Кортить розповісти про свої переживання, спостереження, досвіди, про героїчні подвиги при війську, кортить виявляти свій погляд як єдиноправильний, похвалитись успіхами, як теж поганьбити противника, посміятись з того, хто нам немилий, кортить – треба признатись – обмовити другого, пустити в обіг якусь неперевірену, десь почуту побрехеньку.

Між добром та злом і нашим способом говорення є очевидне взаємовідношення.

Схвильований захоотою Святого Письма та прикладом життя Ісуса Христа до уважності в говоренні, захоотою до скупчення уваги у внутрішніх роздумах, захоотою до мовчанки, я жахнувся, призадумуючись над своїм балакунством і постановив видати бій навикові «от такого собі» говорення, а змагатись за зміцнення в своїй душі, дбайливо й терпеливо її вирощуючи, чесноти здержливості в говоренні.

Важка це боротьба. Боже, допоможи її виграти. Нехай, Господи, говорю лише те, що Тебе прославляє, а ніколи чогось, що Тебе зневажає. Нехай говорю так, щоб радувати мого ближнього, його потішати й під-

тримувати, а ніколи, щоб його ранили, бентежити, чи зводити на манівці. Як послідовник Христа, роблю постанову завжди говорити правду, вистерігатись брехні, очернень та пустого блистіння балакучістю на те, щоб звертати на себе увагу, щоб хвалитись.

О, Ісусе, навчи мене мовчанки! Бо знаю, якщо ми бажаємо співпрацювати зі Святим Духом, то необхідною є мовчанка. Внутрішнє скупчення, внутрішнє слухання, усуваючи одночасно зовнішню метушню, шум і галас. Папа Павло VI в одному із своїх виступів звернув увагу на те, що Святий Дух має Його улюблене місце в людській істоті. Це – серце людини, знаменитий осередок вільного, глибшого, особистого духовного життя.

На жаль, сучасна людина перенаголошує в усьому зовнішність. У неї, внаслідок безнастанного поспіху, нетерпеливості та бажання мати все для її забаганок негайно, бракує вдумливості, глибшої застанови, бракує міри в поведінці. То ж не дивно, що таку людину характеризують скрайності: або пересада, або нестаток – брак.

Пересада в їжі, уживанні приємностей, в бажанні багатства, у хваленні досягнень людського ума, пересада у вивищуванні себе. Або брак – нестаток надії, брак відчуття своєї мети, брак християнського оптимізму, брак довіри до Бога.

Чи може така людина розуміти й оцінити Христову Євангелію?

Споглядаючи на ті скрайності, приходиться зробити з того практичний висновок: треба заохочувати себе до мовчанки, але не до отупілої, бездумної, а такої, яка дає змогу, не зважаючи на шум зовнішнього світу, прислухатись голосові совісті. Голосові, що пробивається в нашій уважній молитві, голосові, який робить наші роздуми світлими, радісними, освяченими.

Чи не варто мовчазно роздумувати й подивляти велич любови нашого милостивого Бога і відчуті Його присутність, Його опікунчу руку, яка веде нас Його дорогою.

А якщо і приходиться говорити, то при цьому варто виявити більше уважності та дисципліни. Між добром та злом і нашим способом говорення є очевидне взаємовідношення. Треба вважати на наш язык. **Говориться у Святому Письмі:** язык праведника – добірне срібло (Прип. 10,20), він звіщає Господню справедливість, щоденно підносить хвалу Святому Богу, визнає Божу всемогутність (Іс. 45,24). Але язык теж може, як смертельна стріла, як отруйна гадина (Пс. 140,4) бути джерелом неправди, наклепу, облуди, під'юджування та прокльону (Сирах 51,2–6).

Нехай наш язык голосить лише правду, загриває до любови, до порозуміння та миру. Хай бадьорить знемоцілого брата, гоїть рани розчарувань, відчаю та розлуки, хай заохочує до творчого діла, до єдності, до духового підйому. Але нехай наш язык не вдається до другорядних, безвартісних дрібниць, хай не буде сварливий, злосливий, цинічний, зарозумілий.

Як не маєш, дорогий брате і сестро, як не можеш, як не вмієш сказати своєму ближньому щось добре, то краще мовчи. Нехай наш язык не буде повен гіркоти, невдоволення, незгідливості, урази та зневаги до ближнього. Нехай висловлює наш язык покірні, второпні, шляхетні думки, повні доброзичливості, співчуття, любови. Нехай не вихваляється, не мудрує в зарозумілості.

Кожен з нас повинен брати участь з належною дозою відповідальності в суспільно-громадському, політично-національному, чи релігійно-церковному житті нашої спільноти; це, однак, не означає, що кожен із нас мусить усе знати, всьому давати осуд, до всього мішатись, у всьому займати становище. І звичайно, це становище емоційно насажене, вперте, вузькозоре й дуже часто дуже суб'єктивне.

В одному збірнику приповідок на тему поміркованості, яка є плодом Святого Духа, кажеться: мудрі люди не є завжди мовчазні, однак, вони добре знають коли мовчати; мовчання це – талант, який треба плекати, удосконалювати, так, як і той інший талант – дар красномовства.

Богдан Й. Тарнавський, «Світло»

XI

ПРО ДВА НЕВІДОМІ ЛИСТИ ЛЕОНІДА ФЬОДОРОВА ДО МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ

У 2004 році у Видавництві Українського Католицького Університету вийшла друком книга під назвою «Митрополит Андрей Шептицький і греко-католики в Росії. Документи і матеріали, 1899–1917»). Упорядкуванням і редакцією матеріалів займалися відомий дослідник, науковець, богослов о. Юрій Аввакумов та працівниця ЦДІАЛ, довголітня дослідниця спадщини митрополита Андрея, блаженної пам'яті Оксана Гайова.

У основу видання лягли документи, які знаходяться у фондах ЦДІАЛ та торкають згаданої тематики. Праця, яку по суті започаткував о. проф. Юрій Аввакумов, повинна була вийти у двох томах. На жаль, з огляду на певні обставини, досі другий том так і не вийшов, хоча, наскільки мені відомо, знаходиться на завершальному етапі редагування.

Левову частку архівних документів, які потрапили до книги «Митрополит Андрей Шептицький і греко-католики в Росії. Документи і матеріали, 1899–1917» становить приватне і офіційне листування з митрополитом Андреем чільних постатей Греко-Католицької

Церкви в Росії. На особливу увагу заслуговує кореспонденція між митрополитом Андреем і його вірним духовним сином, монахом студитом Леонідом Фьодоровим, який у Схимі прийняв монаше ім'я Леонтій.

Митрополит пов'язував з ним надзвичайно великі надії щодо унійної праці на Сході, зокрема у Росії. Через це його вихованню він приділяв надзвичайно багато уваги. А у 1917 році він призначив його першим Екзархом Російської Греко-Католицької Церкви. У 1923 році більшовицький режим заарештував Леоніда Фьодорова і присудив йому 10 років тюрем та заслань. Спочатку він відбував покарання на Соловках, а опісля у Вятці, де і помер 7 березня 1935 року.

Коли митрополит Андрей довідався про його кончину, він негайно сповістив про це Апостольську Столицю та особисто у 1937 році ініціював початок беатифікаційного процесу отця Леонтія (Леоніда) Фьодорова. У середовищі монахів Студитів у Святоуспенській Унівській Лаврі виник навіть його особливий культ, який переріс у створення своєрідного монашого гуртка. Його членів самі ж монахи дружельюбно називали «фьодорівцями».

На жаль, при житті митрополита Андрея беатифікаційний процес не вдалося довести до логічного завершення. Зроблено було це вже за новітніх часів. 27 червня 2001 року в часі свого першого Апостольського Візиту до України Святий Папа Іван Павло II в часі Божественної Літургії беатифікував Леоніда Фьодорова разом з рідним братом митрополита Андрея архімандритом Студитів Климентієм Шептицьким.

У житті блаженного Леоніда Фьодорова особливою сторінкою вписався час його новіціату, який він відбував у Камениці, у Студитській Лаврі св. Обручника Йосифа протягом 1912–1914 років. Саме там за досить непростих зовнішніх обставин формувалося його монаше покликання. Про усі свої пережиття, проблеми

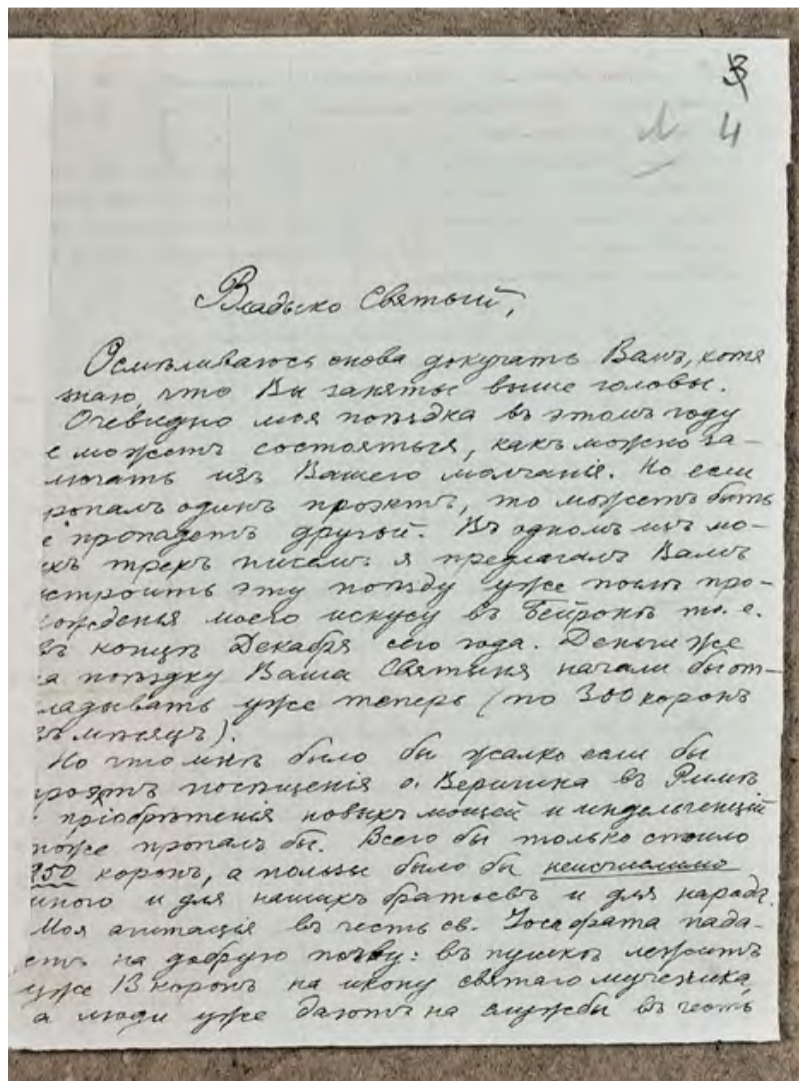

він регулярно писав митрополиту Андрею Шептицькому.

У вищезгаданому виданні містяться 12 листів, які були написані ним саме з Камениці. У 2014 році монахи Студити, бажаючи оживити спадщину блаженного Леоніда Фьодорова, видали їх окремим виданням під назвою «Блаженний священномученик Леонтій (Леонід Федоров)». Листи з Камениці». Це видання було доповнене дипломною працею отця Леонтія Тумовського, монаха студита, яку свого часу він захистив в Українському Католицькому Університеті. Її назва: «До проблематики духовності отця Леоніда Федорова». Таким чином читач, до рук якого потрапляло дане видання, міг не тільки запізнатися з листами блаженного до митрополита Андрея, а й прочитати його біографію та пройти стежинами його пошуків Божої волі.

Працюючи у 2017 році в архівних фондах ЦДІАЛ з кореспонденцією монахів Студитів Студитської Лаври св. Обручника Йосифа у Камениці, я натрапив на ще два листи Леоніда Фьодорова до митрополита Андрея саме з Камениці. Вони не увійшли до видання «Митрополит Андрей Шептицький і греко-католики в Росії». Спочатку я подумав, що упорядники спеціально не включили їх через буденність тематики, яку порушує автор листів. Але, поспілкувавшись безпосередньо з отцем Юрієм Аввакумовим почув, що він навіть не бачив їх і дуже радий був би з ними запізнатися. Ще минулого року я пообіцяв йому опрацювати їх, але з огляду на інші обов'язки мені так і не вдалося їх опрацювати.

Сьогодні ж, коли виповнюється 86-та річниця від дня блаженної кончини блаженного Леоніда Фьодорова, я вирішив все ж таки виконати те, що повинен був зробити набагато раніше. Таким чином дослідники спадщини цього славного святого та ісповідника віри отримують доступ до ще двох досі незнаних листів Леоніда Фьодорова з Камениці до митрополита Андрея.

Коли ж мова про листи, то вони знаходяться у знаменитому досліднику фонді ЦДІАЛ № 358, опис 2, справа № 95. Вони були написані на двох окремих листках шкільного зошита у клітинку. Перший лист датується 13 січня 1914 року, хоча автор зазначає, що почав його писати 31 грудня 1913 року. Темою листа є буденні справи господарського характеру, з якими довелося зіткнутися монахам студитам Лаври св. Обручника Йосифа у Камениці у 1913 році.

Другий лист датований також 13 січня 1914 роком. У ньому Леонід Фьодоров консульгує з митрополитом Андреем свої плани на майбутнє. Так виглядає, що обидва листи були відправлені до Львова поштою з Баня Луки одного і того ж дня. Зберігся навіть поштовий конверт з маркою та печаткою поштового відділення.

Подаю обидва листи мовою оригіналу та в перекладі рідною мовою. Нехай вони послужать усім тим, які досліджують спадщину блаженного Леоніда Фьодорова та моляться до Господа про його заступництво.

Висловлюю вдячність директорці та працівникам ЦДІАУ у м. Львові за величезну прихильність та можливість досліджувати спадщину праведного митрополита Андрея Шептицького.

Лист № 1

Переклад українською мовою:

**Господи Ісусе Христе, Сину Божий,
помилуй нас грішних!
Владико Святій,**

пишу до Вашої Святині [це особисте традиційне звертання Леоніда Фьодорова до митрополита Андрея – ред.] від імені о. Нікона [Цюсьняка – ред.] і монастирської ради.

У нас вже віддавна відчувалася потреба у тому, щоб мати добру конюшню [стайню] для коней та корів, але не вистачало середників. Бр. Климентій [Шептицький – ред.] також звернув увагу на цей недолік та хотів його виправити, але поїхав, не встигнувши нічого зробити. Виїжджаючи, він доручив нам скласти план конюшні та обрахувати усі необхідні видатки для її побудови. Три тижні тому ми переслали його в Інсбрук і план, і кошторис.

Зробивши деякі виправлення, бр. Климентій погодився і з планом, і з кошторисом, але просив відкласти початок робіт до його приїзду на Пасху. Окрім цього, він погоджується дати гроші на стайню тільки в тому випадку, якщо Ваша Святиня погодяться на це. Стайня буде коштувати більше 2500 корон (згідно кошторису: 2619 к. 80 сот.).

Проте, коли ми почали напередодні нового року підраховувати наші борги, то прийшли до переконання, що навіть хороша стайня не допоможе нашому господарству, якщо на шії монастиря будуть висіти 1700 корон дому, на яку до того ж будуть зростати відсотки. В цей дім нас втягнув один селянин, такий собі Михайло Михайлина. Минулого року він прийшов до нас і уклінно просив, щоби ми прийняли його до монастиря. Будучи людиною слабкого здоров'я і цілковито нездатним до важкої праці, він запропонував нам 3400 корон з умовою, щоби ми тримали його в монастирі до смерті. На наше нещастя ми згодилися і прийняли його. Закінчилося все тим, що він покинув монастир з жалями, що не годен витерпіти нашого режиму. Хоч він вже був відрікся від своїх грошей, то тепер, очевидно, зажадав, щоби вони були йому повернуті. До цього часу ми вже витратили з його грошей 1200 корон. Щоби віддати йому, ми вимушені були взяти вексель у жида Полокана під 12%.

Приходів цього року у нас, як Ваша Святиня самі знають, немає жодних. Винограду вистачило тільки на 600 літрів вина, меду зовсім не було, фрукти пропали. Назагал рік цілковито голодний. Витрати ж на господарство, яке збільшилося практично вдвоє, ростуть. Братів ще дуже мало і нам постійно приходиться користуватися працею робітників і наймитів. Ми думали, що млин нас підніме, але і тут наші надії розлетілися «в попіл».

Мотор працює чудово і люди несуть до нас зерно з усіх сторін, але бензин коштує дуже дорого, так, що прибутки не перебивають видатків. Прийшлося млин зупинити. Тепер хочемо замінити мотор бензиновий на масляний або на паровий. Звичайно, ми могли б виплатити весь дім, але тільки протягом 3–4 років, коли лише одних відсотків наросте більш як на 700 корон. Страшно навіть подумати, як тяжко все це відіб'ється на монастирі, а особливо на церковнім величчі та на монастирських працях. Тільки завдяки оо. Трапістам ми можемо запалювати в церкві воскові свічки, а то б прийшлося знову задовольнятися поганою стариною.

Щоби розв'язати собі руки, покійно просимо Вашу Святиню дозволити брату Климентію заплатити за нас борг замість того, щоби будувати нам стайню. Щоправда, тяжко буде без доброї господарської стайні, але тут ми можемо ще якось потерпіти і перебитися власними силами. А тому, якщо Ваша Святиня дозволить, то ми напишемо бр. Климентію, що ми відмовляємося від стайні і за Вашою згодою, просимо заплатити за нас ті 1700 корон нашого боргу (500 корон ми винні за деякі інші предмети зі сфери господарства).

Отець Нікон з братією припадають до стіп Вашої Святині, молячи Бога і св. Йосифа, щоби дарував Вам всякі блага та просять благословення на Новий Рік.

**Смирений і многогрішний архарій Леонтій
Камениця.**

**Дня 13/І/1914 Преподобної Меланії Римлянки
31/ХІІ/1913**

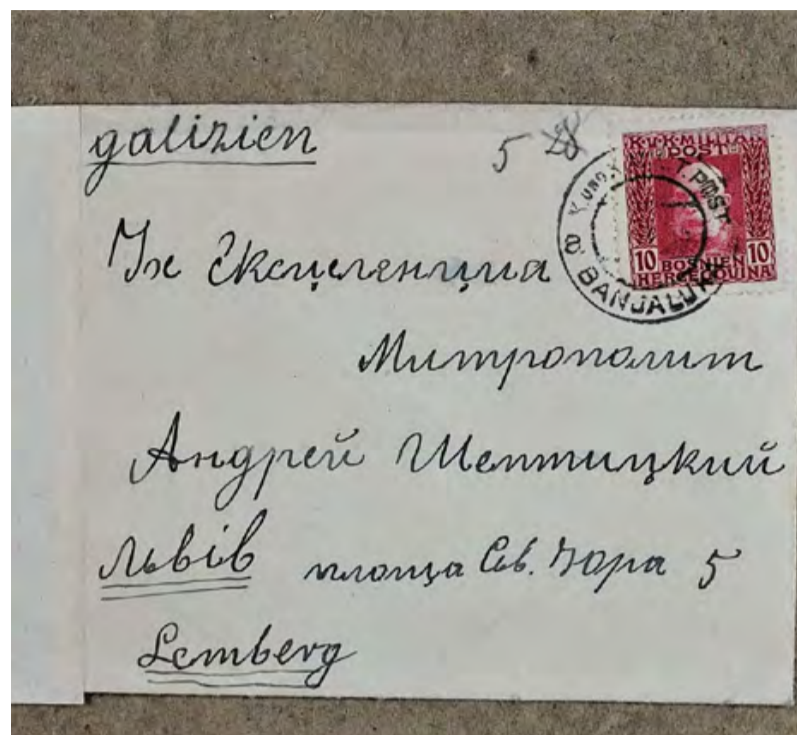
св. Йосафата. Вторий проект був би такої: Взяти тепер в Рим і проїхати у Веригіна до кінця Феврала, от туди прямо в Львів для утворення каталогу бібліотеки та якогось наукового використання. В кінці Мая в Бергонь, а в Декатр в Бергонь прямо на Восток.

Що о пав'я тепер чиненно прошу, то о устав'я синодальної церкви, не шить его з оурау какъ безъ рукъ, потому что тепер какъ разъ займ'я промовленіахъ плана поїздки на Востокъ и науковихъ работъ на Афонъ и у старобрядцевъ. Снова ошпльваюсь какою шить, что устав'я можно взятъ изъ музея, а музейю востань кованъ изъ Римъ.

Если моя поїздка в Римъ будетъ одобрена, то прошу выслать устав'я в Римъ къ о. Веригіну, если же шить, то в Каменицу.

Вашей отеческой Святини
смирений богомалець
многогрішний Леонтій

13/І - 1914

Лист № 2

**Владико Святий,
Осмілюся знову Вам надокучати, хоч знаю,
що Ви зайняті понад голову.**

Очевидно, моя поїздка цього року не може відбутися, якщо я правильно зробив висновок з Вашого мовчання. Але, якщо пропав один проект, то може не пропаде другий. В одному з моїх трьох листів я пропонував Вам зорганізувати цю поїздку вже після проходження мого випробування [новіціату – ред.] в Бойроні, тобто в кінці грудня цього року. Гроші на цю поїздку Ваша Святиня почали б відкладати вже відтепер (по 300 корон місячно).

Але, мені було б жаль, коли б проект відвідин о. [Сергієм] Веригіном Риму і придбання нових молей та індульгенцій також пропав би. Це все коштувало б тільки 250 корон, а користі було б незчисленно більше і для наших братів і для народу. Моя агітація на честь св. Йосафата падає на добру землю: в скарбонці лежать вже 13 корон на школу святого мученика, а люди вже дають на служби в честь св. Йосафата.

Другий проект був би такий: їхати тепер до Риму і проїхати у Веригіна до початку Лютого. Звідти просто до Львова для порядкування каталогу бібліотеки та деяких наукових досліджень. На початку Травня до Бойрону, а в Грудні з Бойрону просто на Схід.

Але про що тепер уклінно прошу, то це про устав синодальної церкви. Не маючи його, я сиджу як без рук, тому, що тепер якраз зайнятий приготуванням поїздки на Схід і наукових праць на Афоні та у Старобрядців. Знову осмілюся нагадати, що устав можна взяти з Музею, а Музею можна буде вислати новий з Росії.

Якщо моя поїздка до Риму буде схвалена, то прошу вислати устав до Риму до о. Веригіна, якщо ж ні, тоді до Камениці.

**Вашої батьківської Святині смиренний богомалець
многогрішний Леонтій
13/І/1914**

о. Юстин Бойко. Подано за: sheptytsky.com.ua

СТУПИТИ НА ДОРОГУ БРАТЕРСТВА (11)

Знайомимо вас з новою енциклікою Папи Франциска на тему братерства та соціальної дружби.

Параска Хома (1933–2016), «Сповідь сивого клена».

Майстриня працювала в галузі декоративного розпису. У її картинах переважають квітково-рослинні композиції. Упродовж понад 40 років намалювала на папері гуашшю й аквареллю понад 5 тисяч творів, на яких показала красу рідної землі, її історію, долю українців образами-символами – декоративними квітами та птахами.

Текст та с-на: Музей українського живопису.

добре харчуючись, і, природно, посідають значні можливості. Вони напевно не потребуватимуть активної держави та вимагатимуть лише свободи, – пояснює Папа. — Але очевидно, що це правило не діє для особи з інвалідністю, для того, хто народився у злиденному домі, для того, хто виростав у контексті низькоякісної освіти чи з незначними можливостями належно лікувати свої недуги. Якщо суспільство керується, в першу чергу, критеріями свободи ринку та ефективності, то для таких не залишається місця, а братерство залишатиметься щонайбільше романтичним висловом» (109).

Сьогоднішнє суспільство потребує «гарантування передачі цінностей, бо якщо цього не ставатиметься, передаються егоїзм, насильство, корупція в її різних формах, байдужість і, врешті-решт, життя окопане в індивідуальних інтересах».

У третій частині енцикліки «Fratelli tutti», названій «Мислити й творити відкритий світ», Папа Франциск ділиться думками про універсальний вимір любові. Він наголошує, що кожна людина має право «жити гідно та цілісно розвиватися, і жодна країна не може заперечити це фундаментальне право». Без дотримання цього «фундаментального принципу» не існує майбутнього ні для братерства, ні для виживання людства.

Глава Католицької Церкви звертає увагу на те, що існують суспільства, які допускають існування рівних можливостей для всіх, але, водночас, підтримують ідею, що все залежить від кожного. Згідно з таким «частковим» баченням, не матиме сенсу інвестувати в те, щоби ті, які «залишаються позаду», між якими слабкі та менш обдаровані, змогли пробитися вперед у цьому житті. Вкладування в це може приносити менше віддачі. Тож це вимагає «активної присутності» держави та «інституцій громадянського суспільства, які виходять за межі свободи механізмів віддачі певних економічних, політичних й ідеологічних систем, дійсно орієнтуючись, насамперед, на людську особу та спільне благо» (108).

«Дехто народжується в сім'ях з добрими економічними умовами, отримують добру освіту, виростають,

За словами Святішого Отця, саме лише проголошення економічних свобод, коли не існує реального доступу до них для всіх, є суперечливим у собі дискурсом. Такі слова як свобода, демократія чи братерство вихолощуються, бо доки соціально-економічна система призводитиме до жертв, доки існуватиме навіть одна людина, викинута як непотріб, залишатиметься неможливим «свято загального братерства». «Людяне та братерське суспільство спроможне діяти задля ефективного й стабільного гарантування того, щоби усі отримували супровід на дорозі свого життя, не лише в тому, щоби подбати про першочергові потреби, але й щоби могли проявити свої найкращі сторони, навіть якщо їхня віддача не буде найкращою, навіть якщо поступатимуть повільно, навіть якщо їхня ефективність буде незначною» (110), – читаємо в енцикліці.

Далі Папа звертає увагу на те, що людська особа, з її невід'ємними правами, «природно відкрита на зв'язки», відчуючи покликання виходити за межі себе самої, шукаючи зустрічі з іншими. Тому слід остерігатися деяких двозначностей, що можуть зродитися із «неправильного розуміння поняття людських прав і парадоксального зловживання ними». Сьогодні ми спостерігаємо тенденцію дедалі ширшого домагання індивідуальних, мало що не «індивідуалістичних» прав, яке містить в собі «поняття людської особи, відірваної від будь-якого соціального та антропологічного контексту». Однак, якщо «право кожного не є гармонійно спрямованим на ще більше благо», то стає джерелом конфліктів і насильства (111).

У цьому контексті Глава Католицької Церкви звертає увагу на те, що «прагнення та шукання добра інших і всього людства» включає також докладати зусилля на користь «дозрівання людей і суспільств у різних моральних цінностях, які ведуть до цілісного людського розвитку». Він зауважує, що в Посланні до Галатів серед плодів Святого Духа наведено такий, що окреслений грецьким словом «agathosyne», що вказує на прив'язаність до добра, на шукання добра, дбання про те, що є кращим для інших, для їхнього зростання не лише в матеріальному добробуті. В латинській мові є схожий вираз «bene-volentia», що вказує на бажання добра ближньому. Йдеться про «сильне прагнення добра, схильність до того всього, що є добрим і відмінним, що спонукає наповняти життя інших прекрасними, вишуканими, будуючими речами» (112).

І в цьому світлі Святіший Отець «з болем» повертається до наголошення на тому, що надто тривалий час ми «перебували в моральному занепаді, жартуючи з етики, доброти, віри, чесності». Тож прийшов час визнати, що «ця легковажна поверховність виявилася малокорисною». Бо таке «нищення будь-яких підвалин соціального життя» призводить до того, що налаштовує нас одні проти одних з метою захисту власних інтересів. Тому сьогоднішнє суспільство потребує «гарантування передачі цінностей, бо якщо цього не ставатиметься, передаються егоїзм, насильство, корупція в її різних формах, байдужість і, врешті-решт, життя, закрите на будь-яку трансцендентність, окопане в індивідуальних інтересах» (113).

Опрацював о. Тимотей Т. Коцур,
ЧСВВ, «Новини Ватикану»

XI

ЯК ХРИСТІЯНИНУ ПЕРЕЖИТИ ВТРАТУ БЛИЗЬКИХ?

Між двома датами – народженням і смерті – вміщено кожне людське життя. І до кожного приходить хвилина смутку, коли втрачаємо когось із близьких. Як змиритися зі смертю, прийняти реальність і почати життя заново? Мабуть, не вдасться знайти якогось «рецепту», але пропонуємо вам кілька добрих порад.

Для християнина поняття смерті також існує, але воно інше: ми віримо, що своєю жертвою на хресті Бог врятував нас від смерті, яка знищує, яка є нічим. Христос чекає мене, щоб зустріти, коли минуть останні хвилини мого земного життя. Тому все, що є зараз – це нагода приготуватись до зустрічі: пізнаю людей, складаю іспити, виконую своє покликання, щоб мати про що поговорити зі своїм Творцем.

Християнин знає, що всі помирають. Але він знає також, що час життя має неймовірну цінність: фізичне тіло є чудовим даром для здійснення всього, що доручене

Прощання зі Степаном Стефураком, 25.09.2014 р.
Покійний народився 04.08.1995 р. в с. Топорівці на Івано-Франківщині.
Навчався в Тернопільському технічному університеті. Брав активну участь у Революції гідності. Навесні 2014 року пішов добровольцем на схід. Загинув 22.09.2014 р. в бою з російськими формуваннями біля Пісків під Донецьком. Текст та с-на С. Стефурака – Вікіпедія; с-на з похорону – Надії Качуровської.

Богом. Саме тому дбати про тіло так важливо – берегти його як храм Духа Святого.

Християнин плаче, коли втрачає. Смерть завжди болить, бо це розлука. І ми плачемо навіть тоді, коли розуміємо, що ближній пішов у кращий світ. Ми плачемо так, як плакав наш учитель Ісус Христос, коли дізнався про смерть свого друга Лазаря. Наші сльози – це стривожена любов, і вони потрібні також.

Однак, плачучи, християнин завжди молиться. Не стільки обов'язком, як виявом справжньої любові є молитва за того, хто відійшов. Молитва, якої потребує як наша душа, так і душа померлого. Молитва, яка здатна змінити і допомогти, розрадити і зміцнити.

Християнин вірить, що у кожній Святій Літургії його близький, якого не видно, молиться поруч. І Пресвята Євхаристія стає єднанням, обіймами з Богом усієї Божої спільноти – видимої і невидимої. Саме тому молитися Святу Літургію так важливо.

Кожну християнську сім'ю можуть спіткати невідворотні події. Нещасні випадки, хвороби, втрати маленьких дітей чи молодих батьків. І моменти розпачу також бувають нерідко. Але незмінна Божа присутність – відчуття Ісуса, який ридає зі мною, пригортаючи до себе – те, що втримує і повертає до життя. На хресті Він відчув усі наші втрати і біль від них.

Закритись в собі після пережитої травми – те, чого найбільше хочеться нашому організму і це нормально. Ісус у ніч перед розп'яттям просив Бога про те, щоб «ця чаша мене оминула». Зранені болем, ми не маємо сил іти далі. Але... «не моя, а твоя хай буде воля». Якщо віддати кожен крок свого життя Господній волі, все стане на свої місця, бо немає неможливого у Бога.

Християнин не прощається назавжди. Наші близькі просто чекають на зустріч вже не тут, а там. Залишається жити своїм життям, яке Бог дає щодня. І жити так, щоб разом бути в небі.

Тетяна Трачук, «ДивенСвіт»

ХТ

ДИТИНО, ДЯКУЮ, ЩО ЗАХИЩАЄШ

Коли більшість знайомих юної харків'янки Анастасії Подобайло байдуже ставилися до подій на Донбасі та в Криму або ж і взагалі підтримували російського окупанта, вона стала на важкий шлях захисту своєї країни. Спочатку працювала волонтером, а потім перейшла до 1-ї окремої штурмової роти ДУК «Правий сектор».

Я навчалася в тій гімназії, де й онучка нашого сумнозвісного мера Кернеса

А. Подобайло: Коли розпочалася Революція Гідності, я жила в Харкові, навчалася. Мені було на той час 15 років, тому ніяких поспішних висновків не робила. Як тільки на екранах телевізорів прозвучало, що в нас війна, задумалася. Адже епіцентр полум'я знаходився поряд. Тим більше, коли приходять розуміння, що агресор – це твій сусід. Тому вмить стаєш дорослішою і думаєш по-іншому.

►► **Твої однолітки, знайомі теж так думали?**

А. Подобайло: На превеликий жаль, попри мою любов до Харкова, це доволі проросійськи налаштоване місце. Мені на той момент, не дуже щастило спілкуватися з тими, хто підтримував свою країну. Я навчалася в гімназії, де теж здобувала знання онучка нашого сумнозвісного мера Кернеса. Тому, ви самі розумієте, що тут про якийсь патріотизм особливо не поговорили. Були викладачі, які пробували пояснювати нам про великі зміни в Україні. Вони казали, що саме Росія є агресором. З деякими я й до сьогодні підтримую зв'язок і вдячна їм, що вони не замовчували цю тему.

Моя родина теж не поділяла проукраїнську позицію. В них було латентне сприйняття ситуації. Вони мали свої погляди на такі події, тому ми не могли про щось домовитися. Родичі звикли до того, що в нас із Моско-

вією нібито дружба, тому жили з цією думкою.

Що стосується безпосередньо однолітків, то можна згадати одну історію. Я навчалася в одному класі з дівчинкою Олею. Вона зараз навчається в Харківському національному університеті ім. Каразіна на факультеті журналістики. На той момент Оля та її батьки виходили в центр міста, щоб протистояти сепаратистам. Пізніше ця сім'я допомагала нашим військовим.

Одного разу, коли Оля пропустила навчання в школі, її запитали, де вона була? «Копала окопи за місцем», – відповіла дівчина. Це було сміливо, і я досі нею захоплююся. Адже вона продовжує підтримувати українську армію.

Однокласники – це теж окрема категорія. Більшість із них на початку 2014 року симпатизували Росії. Тут зрозуміло, що на них сильно впливали батьки.

►► **Ти навела приклад, як дівчинка Оля відкрито виступала проти окупантів. Як проявляли себе ті, хто виступав на підтримку московських найманців?**

А. Подобайло: Виражали підтримку «беркутівцям», захоплювалися їхніми діями, коли ті вбивали мирне населення. Хоча самим протестувальникам майже ніхто не співчував. Я вже не раз згадувала ці події і розумію, що цим молодим людям навіть ніхто не намагався пояснити ситуацію, яка складалася в країні. Здається, що з ними взагалі не розмовляли.

►► Коли розпочалися бої під Слов'янськом, наскільки глибоко ти розуміла, що війна прийшла в країну? І що почало відбуватися з тобою?

А. Подобайло: Перш за все, я почала задумуватися над тим, що життя має цінність і його насправді можна легко втратити. На початку тодішнього літа я почала активно допомагати нашим бійцям. Ми з однодумцями збиралися в центрі міста, писали листи хлопцям, щоб потім відправити їх на фронт. Повз проходили люди, які дивилися на нас з цікавістю, інші з ненавистю. Щось приблизне я бачу зараз в Авдіївці, коли їду вулицями міста. Одні ехидно кидають услід: «О, захітнічки». Інші підходять і кажуть: «Дитино, а можна тебе обняти? Дякую, що захищаєш!».

Коли розпочалися бої під Іловайськом і росіяни взяли наші війська в «котел», я відчула страх. Ці події досі є для мене синонімом зради, несправедливості і тотального несприйняття.

Проте остаточно я сформувалася як особистість у поглядах, діях після 2016 року, закінчивши школу. Це був уже кістяк тієї дівчини, яка зараз знаходиться на фронті і робить певні справи.

►► Крім подій на фронті. Ще щось впливало на твій життєвий вибір?

А. Подобайло: Я вступила до вищезгаданого університету. В мене змінилося оточення. Я дуже сильно зацікавилася українською літературою. Одночасно працювала у Харківському літературному музеї. Там перебувало безліч волонтерів, з якими мені вдалося познайомитися. Митців і громадських діячів, які впливали на події, пов'язані з війною. Я зрозуміла, що ігри залишилися в минулому і починається доросле життя. Мені виповнилося 18 років і дехто з волонтерів, їдучи на фронт, брав мене з собою.

►► Пригадуєш перший такий свій виїзд?

А. Подобайло: Так. Це був батальйон «Київська Русь», який базувався в районі Світлодарської дуги. Ми тоді залишилися ночувати у хлопців. Коли розмовляла з одним бійцем, він розказав мені, що в нього четверо дітей. Після цих слів я розревілася від такого дисонансу. «Як же так, в нього діти, а він тут. Де кожна хвилина може стати останньою». Я досі впевнена, що він не мав бути на війні.

►► Про патріотизм можна говорити багато. Як і про обов'язок перед нашою країною. Проте, ти дівчина, якій хочеться одягати сукні, фарбувати губи і йти гуляти. Як часто в тобі боролися ці дві іпостасі?

А. Подобайло: Не було такого нічого. В певний момент, я зрозуміла для себе, що війна – це не процес, а явище, яке відбувається саме зі мною. Паралельно я жила іншим життям: займалася літературними фестивалями, де були красиві плаття, вечірки. Проте найбільше задоволення я отримувала від того, коли доводилося їхати в зону бойових дій. Це важко пояснити, в цьому потрібно жити.

Наприклад, можна домовитися з письменником Жаданом і він приїде до нас в університет. Прийдуть студенти, відбудеться спілкування, позитивні емоції. Проте того ж Жадана можна привезти в зону бойових дій до бійців. І це зовсім інша подія. Наші воїни отримують набагато більше від тієї зустрічі, ніж цього можна очікувати в мирній країні.

►► Ти поїхала на фронт волонтером, як тільки

тобі виповнилося 18 років. Як відреагували близькі до тебе люди?

А. Подобайло: Мої батьки довго не здогадувалися про такі «тури». Вони навіть спочатку не знали, що я в підрозділі. Зате мене цілком підтримував куратор з університету. Ми з нею познайомилися ще тоді, коли я навчалася в 11 класі. Вона була моїм науковим керівником з роботи для малої академії наук. Ця жінка була в числі перших людей, якій я сказала: «Галино Анатоліївно, я кидаю університет і їду в першу штурмову роту як парамедик. Вона спокійно відповіла: «Я знала, що тим все закінчиться і дуже боялася цього моменту».

Хочу зазначити, що на той момент я уже була залежна від поїздок на війну. Тобі не вистачає миттєвих відвідин фронту, хочеться чогось більшого. Бути разом з тими, хто боронить цю країну.

Я впадала у відчай: «Господи за що я беруся? Я ж це ніколи не осилю».

►► Чому ти обрала саме добровольчий підрозділ? Адже перша твоя поїздка була до бійців ЗСУ.

А. Подобайло: Якщо чесно, то на початку була така думка. Хотіла обирати між 128 бригадою і 25 бригадою ЗСУ. Проте там мені сказали, що вони не братимуть на себе таку відповідальність, щоб дитина перебувала на війні. Хоча мені було уже 19 років. Мене це неприємно зачепило. Вони не сприйняли мене як особистість, яка може бути на фронті.

На той момент я була знайома із ще одним парамедиком 1-ОШР ДУК ПС – Юля Сідорова («Куба»). Ми з нею познайомилися на одному із літературних заходів, поговорили. Вона мені пояснила, що ЗСУ – це такий вибір, який на певний момент не матиме вороття. І ти не зможеш до кінця зрозуміти, витримаєш на війні чи знітишся. Юля порекомендувала, щоб я пройшла курси тактичної медицини і йшла парамедиком в підрозділ, де командує Дмитро Коцюбайло («Да Вінчі»). Це був мій початок, як добровольця.

►► Що відчуває молода дівчина, коли їде на війну уже як боєць?

А. Подобайло: Хвилювання розпочалося ще до приїзду в підрозділ. Адже з деякими бійцями мені довелося познайомитися на курсах тактичної медицини. Мені було соромно трохи, що вони мають великий бойовий шлях. Я ж тільки дізналася, що таке катетер, інклюзивна пов'язка та інші медичні речі до того мені не відомі.

Все це здавалося таким складним і неосяжним для мене, що я впадала у відчай. «Господи, за що я берусь? Я ж це ніколи не осілю». Проте з часом у мене все вийшло. Я отримала підтримку від командира «Да Вінчі».

►► **Бути парамедиком на війні – це неймовірна праця помножена на героїзм і відповідальність. В тобі знайшлися всі ці риси?**

А. Подобайло: Почну з того, що з першого разу я не складала іспиту на курсах ТСС. Тому через місяць в мене була перездача. Я читала книги на спеціальні темі, проходила вишколи на базі. Кожен день давав якісь нові знання. В мені заграли амбіції, я зрозуміла, що мушу отримати цей сертифікат. В цьому мені дуже допомогла Аліна, дівчина, яка заснувала медичну службу нашого підрозділу. Я зверталася до неї з будь-якого питання і отримувала відповідь.

Тим більше, коли ти перебуваєш у колі бойових побратимів, то не відчуваєш страху. Тут все по-іншому.

►► **А перший бойовий виїзд..?**

А. Подобайло: До мене підійшла Аліна і сказала: «Збирайся, вночі виїжджаєш на Луганщину. Будеш з «Кубою» чергувати в тому районі». Це було викликом для мене. Я виросла в своїх очах. Нарешті мені довірили серйозну справу. Одне діло – давати хлопцям таблетки на базі. Зовсім інше, коли тобі кажуть працювати на передовій.

На щастя, наша допомога хлопцям не знадобилася. Ми відбули ротацію і під Новий рік повернулися на базу. На початку я була трохи навіть розчарована, адже вважала, що війна – це суцільний «екшн». Проте з часом приходить розуміння, що кожен має іти своїм напрямком. Хлопці воюють, а ти знаходишся в реанімобілі на безпечній відстані і слухаєш рацію. Щоб у разі потреби виїхати і надати першу медичну допомогу. Головне – це загальний результат, на який мають всі працювати.

►► **Як батьки реагували на такі зміни в твоєму житті?**

А. Подобайло: Біда в тому, що вони дізналися про це від інших людей. В нас виник конфлікт і ми майже місяць не підтримували стосунків. Першою на контакт вийшла мама. Ми з нею довго розмовляли, надзвичайно щиро і відверто. Це велика розкіш, коли ти дозволяєш людині говорити правду, якою б вона не була.

Я знаю, що батьки хвилюються за мене і чекають удома. Проте мені вдалося вийти з ними на діалог і пояснити, що близька тобі людина може зробити вибір не на твою користь. Але це її вибір, тому його просто потрібно прийняти.

►► **За час перебування в підрозділі, ти пережила втрати побратимів, їхні поранення? Як сприймала ці події? Все-таки в книгах не вчать бути кам'яною.**

А. Подобайло: Було дуже боляче. Коли я приїхала в підрозділ, то познайомилася з дуже хорошим бійцем, людиною – Мар'яном Корчаком («Хитрим»). Одного разу,

ми здавали фізичні нормативи і під часу бігу я відстала від всієї компанії. Мар'ян весь цей час перебував поряд зі мною. Він бігав довкола, підбадьорював. Його не лякало те, що він набіжить останній і змушений буде робити відтискання. Як покарання за поганий особистий результат. Це був дуже життєрадісний хлопець, який заряджав всіх своїм оптимізмом. Тому новина про його загибель засмутила усіх. Я досі не можу повірити у це. Адже він був старшим від мене на три роки. Ми цілком могли ходити з ним на танці, навчатися в одному вузі.

Проте такі життєві травми навпаки додають люти. Ти розумієш, що борешся за честь і гідність. Тому не маєш жодного морального права підвести тих, хто уже поклав життя за ці значення. Адже тобі доведеться зустрітися з мамою чи сестрою Мар'яна. Як тоді дивитися їм в очі, коли зрадиш ідеали, за які воював їхній син?

►► **Кажуть, що медики мають бути цинічними. Оскільки вони не зможуть якісно лікувати хворих. Тобі доводилося включати цинізм, надаючи допомогу пораненим?**

А. Подобайло: В мене стався конкретний випадок з бійцем «Кадетом». Він був серед тих, кого я зустріла в перші дні перебування у підрозділі. За час спільної роботи звикаєш до таких людей. Тому в разі потреби дуже важко взагалі повірити, що з ними може трапитися лихо.

Коли «Кадета» поранило, ми з «Кубою» практично без емоцій, виконали свою роботу. Я й досі жартую, що ми з ним по'язані кров'ю. Адже після того випадку, я ще два дні відмивала кров зі свого бронжилета, одягу, реанімобіля.

Тобто зовні, ти спокійна, виконуєш свою роботу, а в середині все рівно співчуваєш. Певні емоції залишаються і це показник людяності.

►► **Настю, кругом тебе десятки хлопців. Як не крути, але може так статися, що ти закохаєшся в одного із них?**

А. Подобайло: В цьому житті все можливо, тим більше яскравий приклад великого кохання – це пара Аліна і «Да Вінчі». Проте я не забігаю вперед, а живу тими днями, коли потрібна моїм побратимам. І ми разом робимо все, щоб здобути Перемогу над російським окупантом.

►► **Головне, що ти відчуваєш себе потрібною і в тому самому місці.**

А. Подобайло: Так. Я впевнена, що роблю правильні речі. Зовсім недавно до нас приїжджали відомі люди: Ада Роговцева і Катя Степанкова. Син Катерини прочитав вірш Дмитра Лазуткіна «Танкісти». Я дивилася на цю дитину і розуміла, що цей хлопець мав би бути серед своїх однолітків, розказувати веселі історії. Проте він перед нами і говорить про війну. Тому заради цієї дитини, заради таких, як він, ми маємо бути на фронті. Ми маємо перемогти.

**Михайло Урман,
«Цензор.НЕТ»**